ELENCVS CAPITVM.

Primi libri capita.

CVR multi in prædicamenta Ariſtotelis dubitationes conſcripſerint. Caput.1
Cur librum hunc prædicamenta inſcripſerit. cap.2
Quidnam prædicamentum ſignificet, uocémne, an rem. cap.3
Quo pacto prædicamenta inuenire, & non ſuccumbere Stoicorum dubitationibus debeamus. cap.4
Cur cũ de prædicamentis diſputare propoſuerit, non ſtatim ab illis exordium ſumpſerit, ſed de æquiuocis & uniuocis prius agat. cap.5
Cur Archytas in dictionibus uniuerſalibus de æquiuocis, & uniuocis, & denominatiuis nihil dixerit. cap.6
Cur non omnia quæ utilia ad prædicamenta erant, ante poſuerit: ſed alia poſt prædicamentorum traditionem ſubiungenda cẽſuerit. cap.7
Cur primum de æquiuocis diſſerat. cap.8
Cur non potius de æquiuocatione dixerit. cap.9
Cur adiũxerit, ſolum, ubi inquit, quorum nomen ſolum cõmune. cap.10
Cur cum multa æquiuocis communia ſint, de nomine tantum commune dixerit. cap.11
Quòd neque quantum ad commune indiuiſibile, neque quantum ad diuiſibile attinet, æquiuocis nomen commune ſit. cap.12
Alia dubitatio de communi. cap.13
Quòd ſupuacaneè adiũxerit, ratio aũt ſubſtãtiæ iuxta nomẽ diuerſa.14
Cur non dixerit, diffinitio ſubſtantiæ, ſed ratio. cap.15
Quòd æquiuoca poſſint eſſe uniuoca. cap.16
Quomodo cum uniuocum in omnibus prædicamentis conſideretur, ratio ipſius æquiuoca quæ in ſola ſubſtantia ſunt, circũſcribat. cap.17
Cur poſt æquiuoca uniuoca ſtatuerit. cap.18
Quòd quæ cũ cõplexione, & ſine cõplexione dicũtur, errata ſint. cap.19
Quòd ex deſcriptione eius quod eſt in ſubiecto, corpus eſſe in loco & tempore tanquam in ſubiecto poſſit. cap.20
Quòd quæ in ſubiecto ſunt, partes ſubſtantiæ eſſe reperiantur. cap.21
Quòd ratio eorum quæ ſunt in ſubiecto, communis etiam illis ſit quæ in ſubiecto non ſunt. cap.22
Quòd odores cum ſint qualitates & in ſubiecto, ſeparabiles ſint. cap.23
Dubitatiões cõplures de ꝓprietate eorũ quæ de ſubiecto dicũtur, & earũ-

dē ſolutiōes. Cur itē homo de Socrate dicatur: ſpecies uerò nō ita. ca.24
Quomodo quaſdā, & quomodo oēs, et quales utroque modo dicat pdicari differentias & eius quod prædicatur, & eius quod ſubijcitur. ca.25
Quod nonnulla licet ſint genera diuerſa, eaſdē tamē differentias habeant. cap.26
Dubitationes de diuerſo genere. cap.27
Quid ſit ſpecies, et quid differētia: quo pactóque à ſe mutuo diſtēt. ca.28
Vnde generis, & ſpeciei, & differentiæ inuentio ſuppetat. cap.29
Quo pacto dixerit, diuerſæ ſpecie etiam differentiæ. cap.30
Quo pacto indiuiduum, & unum numero dicatur. cap.31
Quo pacto unus & indiuiduus ab uno & indiuiduo numero poſſit differre. cap.32
Quòd prædicamentorum diuiſio non redundet. cap.33
Quòd prædicamentorum diuiſio non deficiat. cap.34
Quòd alia loco aliorū prædicamentorū genera non introducat. cap.35
Quòd ens non æquiuocum ſit, ſed uniuocum. cap.36
Quòd eſt uel de unoquoque prædicamento prædicaremus, & ita in infinitum progrederemur: uel ſi ab ente declinatū eſt ac deductum, ens genus ſit. cap.37

CAPITA SECVNDI LIBRI.

VTRVM *diuiſio ſit an enumeratio in prædicamentis.* Cap.1
Plotini dubitatio, quòd ſubſtantia & in primis entibus & poſterioribus idem non ſignificet, cum genus commune in ijs non ſit, in quibus prius eſt, & poſterius. cap.2
Quòd licet ex Platonicis ſuppoſitiōibus afferri huiuſmodi ſolutio queat: ex Ariſtotelicis tamen enodandum ſit quod in quæſtionē uenit. ca.3
An & in ſenſibilibus & in intelligibilibus eadē genera entiū ſint: Plotini dubitatio. cap.4
Plotini dubitatio aduerſus Ariſtotelem, quidnam commune in materia, & forma, & ex utriſque compoſito inſpexerit, ut propterea omnia ſubſtantias appellarit. cap.5
Plotini dubitatio de ſubſtantia, quænam ipſius prima & maxime ſimplex notio ſit: quóque pacto explicare ipſam liceat. cap.6
Cur ſubſtantia alijs antepoſita fuerit: Plotini dubitatio. cap.7
Quòd aſſignata ipſius ratio, quid ſit ſubſtantia, non explicet. cap.8
Quòd proprium ſubſtantiæ non omnibus conueniat. cap.9
Quo pacto hic ſubſtantiam ſenſibilem alijs omnibus anteponat, & primam

mam appellet, alibi uero poſt incorpoream eam eſſe dicat. cap.10
Quod ſibi ipſe uideatur aduerſari, cum in naturalibus diſputationibus cõmunia & prima, hic ſingularia & particularia anteponat. cap.11
De communibus aduerſus Alexandrum digladiatio. cap.12
Quòd cauſa prius fuerit explicanda, qua ſecundæ ſubſtantiæ dicerentur. cap.13
Quòd cum primam ſubſtãtiam magis & minus eſſe non demonſtrarit, ſpecies magis & minus eſſe dicat. cap.14
Si nulla ſubſtãtia eſt magis & minus, quo modo ſpecies magis ſubſtãtia quam genus dicatur. cap.15
Quòd ſi cauſam ſenſibilis ſubſtãtiæ ſumit, minus ſubſtantiã ſumat. ca.16
Quòd generalem ſubſtantiam non diffinierit. cap.17
Quòd ſubſtantias non diuiſerit. cap.18
Quòd cum inquit, manifeſtum eſt ex dictis, non perſpicuum ſit, de quibus dictis intelligatur. cap.19
Quòd utilis de differentiis conſideratio ſit. cap.20
Dubitatio de differentia ubi ſtatuenda ſit. cap.21
Dubitatio, quòd differentiæ de ſubiecto non dicantur. cap.22
Quo modo cum dixerit, omni ſubſtantiæ uidetur ineſſe hoc quiddam dici, deinceps ſubiungat, non tamen uerum hoc eſt. cap.23
Si nihil contrarium ſubſtantiæ eſt, quo pacto rationale animal irrationali contrarium ſit. cap.24
Si nihil ſubſtantiæ contrarium eſt, quo modo ignem aquæ, & alia elementa contraria appellet Ariſtoteles. cap.25
Quòd homo equo eſſe contrarius poſſit, uel aliquis homo alicui equo. cap.26
Quo pacto formam priuationi, & materiam formæ eſſe contrariam in diſputationibus naturalibus dicat, ſi nihil contrarium ſubſtantiæ eſt. cap.27
Quòd nihil ſubſtantiæ eſſe contrarium in particularibus demonſtratum ſit, non in uniuerſalibus. cap.28
Quo pacto cum prius dixerit ſpeciẽ magis ſubſtantiam eſſe quàm genus, hic nõ admittere magis & minus ſubſtantiam dicat. cap.29
Quòd qui magis eſt rationalis, magis ſit homo. cap.30
Quo modo materia magis & minus dicatur. cap.31
Quid in cauſa ſit, quòd ſubſtantia magis & minus non admittat, qualitates uerò admittant. cap.32

Cur adiũxerit, uidetur, dum propriũ ſubſtantiæ aſsignat. cap.33
Cur adiunxerit, unũ numero, dũ ſubſtantiæ propriũ exponit. cap.34
Cum uolumus confirmare omni ſubſtantiæ ineſſe, quòd contrariorum per uices ſuſceptrix ſit, non aduertimus deterius aliud nos probare, quòd non ſoli ipſi hoc inſit. cap.35
Quòd pater contrarium admittat, cum non ſit ſubſtantia. cap.36
Aeternis ſubſtantijs proprium hoc non competere. cap.37
Si quemadmodum genera & ſpecies ipſa per ſe ipſa contrariũ non admittũt, ita neque habitus & diſpoſitiones, ſed ſenſibilia quæ ſub ipſis ſunt: non erit hoc proprium ſubſtantiæ, ut contrariorum uiciſsim ſit ſuſceptrix. quippe cũ quod in generali habitu & diſpoſitione ſpectatur, idem in generalibus quoque ſubſtantijs cõſideretur: atque ita cõmune etiã alijs erit, quòd cõtrariorũ uiciſsim ſint ſuſceptricia. cap.38
Plotini dubitatio, quòd eſſe cõtrariorũ ſuſceptricem per uices, tanquam accidens ſubſtantiæ inſit. cap 39
Plotini dubitatio, quòd ſi quantum ad compoſitionem attinet, ſubſtantiam conſideremus, materia magis ſubſtantia eſſe inuenietur. cap.40
Quòd non ſubſtantiæ tantummodo proprium hoc ſit, ſed orationis quoque & opinionis. cap.41
Plotini dubitatio, quòd quænam ſit ſubſtantia non declaret hoc, quod proprium eſſe eius dicitur. cap.42

CAPITA TERTII LIBRI.

DE *ordine prædicamentorum, quòd qualitas poſt ſubſtantiam collocanda eſſe uideatur.* cap.1
Plotini dubitatio, ſi continua eſt quantitas, diſcreta non erit, & è contrario. cap.2
Quòd diſcreta prior continua ſit, & ideo utrorunque idem genus eſſe non poſsit. cap.3
Quòd numerus aliã per ſe eſſentiã habeat, & aliã ut quantitas. cap.4
Vtrũ in numeratis ſit numerus, an ſine ipſis metiatur: Plo. dubitatio. ca.5
Quòd oratio ex accidenti ſit quantitas, per ſe uero aut in faciendo, aut in patiendo ſit aut in utriſque: Plotini dubitatio. cap.6
Quòd oratio quatenus in tempore dicitur, oratione temporis quantitas ſit: Plotini dubitatio. cap.7
Non ſatis eſſe, ad id ut aliquid ſit quantitas, quòd menſuretur: Plotini dubitatio. cap8.

FINIS.

DEEXIPPI PHILOSOPHI PLATOnici in Ariſtotelis prædicamenta quæſtionum Liber primus.

Seleucus diſcipulus. Dexippus præceptor.

ETSI *pudor quidā me deterret, ò doctiſſime præceptor* Dexippe, *dum honeſtū admodum & egregium à te petere beneficium ſtudeo: quia tamē* Heſiodo *fidē adhibeo, qui ait,* Nā *pudor haud bonus eſt homini quando indiget ulli, eo dimiſſo tecū agere fidenter uolo.* Dexip. *Sed ego equidem iamdudum mirabar ò bone Seleuce, quòd cum iſta ætate eſſes, docilitate & modeſtia ita præſtares, ut ſtudioſiſſime ad diſcēdum uentitares, & quæ didiciſſes, ſtabiliter conſeruares: ſolertia uero & acumine ingenij ita eſſes incitatus, ut lōgo interuallo in interrogationibus omnibus alijs antecelleres. Quocirca tibi nunc ita diſcendi cupido obſequi in omnibus paratus ſum.* Nā *licet ex ijs quæ ad bonam fortunam ſpectant, nihil tibi deeſſe uideatur, & genere & gloria ita clareas, ut noſtræ huius conditionis alius nemo: animi tui tamen ad bona & honeſta omnia propenſionē præcipue admirandam duco: & quòd cæteris externis contemptis, eruditionis & diſcendi inſatiabili quodam deſiderio tenearis.* Iccirco *quicquid cupis, quod ad literas attineat, iubere ne uerearis.* Seleucus. Explica *igitur quæ de prædicamentis Ariſtotelis uenire in quæſtionem conſueuerunt, eorúmque ſolutiones ſubiunge.* Dex. *Magnum quidē eſt quod iubes ò chariſſime Seleuce, quódque non facile perfici à me in præſentia*

queat: cum & caſus recens ſapientis & honeſtæ filiæ meæ perquam moleſtus mihi acciderit: & corpus etiam morbis iam contabuerit. libenter tamen tibi obtemperabo: modo mihi è longinquo non ſecus ac timidi certatores facere ſolent, confiteri illud liceat, difficile admodum eſſe Plotino Platonico philoſopho poſſe contradicere, qui adeo ſubtiles ac profundas dubitationes adduxit. Tametſi cum diis etiam, ut Homericus ille heros, cauſa tua congredi non recuſabo. Tu tamen diſputationem meam adiuuabis, ſi particulares explanationes minime requiſiueris: quippe cum multa in hunc librũ commentaria cum multi alij, tum uero Porphyrius, & deinde Iamblichus conſcripſerint, tã profunditate quàm copia perceptu perquam difficilia. Ne igitur idem quod illis nobis etiam contingat, & tu ea tantum quæ in dubium ueniunt, requires: & ego ita reſpõdebo, non quaſi deficiens aliquid adiungere cogitem: non enim ita inſanio: ſed ut & apertas & breues ſolutiones cito ſubijciam. Nam qui quæſtiones has percipere uolet, oportebit, ut is prius ipſam prædicamentorum tractationẽ exacte intelligat: alioqui ex ijs quæ hic dicentur, percipiet nihil.

Cur multi in prædicamenta Ariſtotelis dubitationes conſcripſerint. Cap. I.

SEL. QVID *in cauſa fuit, cur ueteres philoſophi multas & uarias inter ſe altercationes habuerint ſuper hoc Ariſtotelis libro, quem prædicamentorum appellamus? Animaduerti enim nullam aliam fere tractationem eſſe, de qua plures controuerſiæ, maioréſque contentiones extiterint, non Stoicis tantum, & Platonicis, qui Ariſto-*

telis prædicamẽta nituntur labefactare, ſed inter ipſos etiam Peripateticos: dum alij ſententiam authoris magis aſſecutos ſe eſſe arbitrantur, alij dubitationes ab alijs illatas diſſoluere ſe expeditius putant. Dex. *Id propterea mihi uidetur incidiſſe ò ſtudioſiſſime Seleuce, quia propoſitum libri huius eſt de primis & ſimplicibus uocibus, ijſque quæ ab ipſis ſignificantur. Cum igitur oratio omnibus philoſophiæ ſpeciebus perquàm utilis ſit, orationis uerò principia ſint uoces, & quæ à uocibus ſignificantur, merito effectum eſt, ut dubitantium rectè necne de his pertractarit Ariſtoteles, tot exortæ contentiones fuerint.*

Cur librum hunc prædicamenta inſcripſerit. Cap. 2.

SEL. SED *quid ſibi uult libri inſcriptio, noménque hoc* τῶν κατηγοριῶν? *Non enim ſcilicet diſſerere inſtituit, quo pacto homines in iudicijs ſe mutuo accuſent: quippe cũ accuſationi cui opponi defenſio conſueuit, nomen hoc* κατηγορίας *græcorum lingua impoſitum ſit. Quare merito in hoc uideretur eſſe reprehendendus, quòd uerbis præter conſuetudinẽ abutatur.* Dex. *Huic quidẽ criminationi ò Seleuce occurri pro Ariſtotele multis modis ſolet: ſicut ex Alexãdri & Porphyrij libris colligere poſſemus. ſed mihi uideor rectè facturus, ſi pleriſq; omiſſis eam tantum reſponſionem expoſuero, quæ profundior mihi eſſe uideatur. Nomina profectò rebus ipſis nõ adæquantur: neq; eandẽ habẽt naturam, eundémque ordinem ea quæ ſignificantur cum ijs quæ ſignificãt: ſed à rebus nominum ſignificatio longe ſuperatur. Quocirca philoſophis qui rerum pleriſque ignotarum interpretes ſunt, neceſſe omnino eſt, ut uel nouis uerbis utãtur, et ab uſu cõmuni alienis: uel ſi conſuetis uti uelint, ea ad alia*

ſignificanda detorqueant. Nam cum nomina ſigna ſint quæ res ipſas indicent, neceſſe eſt, ut rebus omnibus notis impoſita nomina iam fuerint, quæ ipſas ſignificarent: quæcunque uero res ſunt quæ ad ſcientias pertinent, eæ nominum impoſitionem à ſcientibus requirerent. Ita igitur Ariſtoteles quoque interdum innouat quædam, ut in ἐντελεχεία, *hoc eſt perfectihabia, quam ipſe ſibi finxit: interdum ab ijs quæ in conſuetudine ſunt, ad ea transfert ſignificatum, quæ ad docendum propoſuit. Quemadmodum nunc in categoriæ nomine feciſſe cõſpicitur. Cum enim* κατηγορεῖν *in eo ſignificato plerique uſurpent, ut de accuſatione ſumant, quæ apud iudices fieri conſueuit: ipſe id ad ea tranſtulit, quæ abſolute de aliquo dicerẽtur. Inſcriptio itaque ipſa categoriarũ hoc eſt denuncupationum nihil aliud ſignificat, quàm quòd genera & ſpecies et omnia uniuerſalia de ijs quæ ſub ipſis ſunt, dicantur, ac prædicentur. Significatiuæ item dictiones cõmunes de omnibus ſubiectis particularibuss dictionibus denuncupantur.*

Quidnam prædicamentum ſignificet, uocém ne, an rem.
Cap. 3.

SEL. CATEGORIAS *quidem hoc eſt prædicamenta ſeu denũcupationes ab eo fuiſſe nominatas quòd prædicẽtur & denuncupentur, hoc eſt de aliquo ſubiecto dicantur, rectè ſimul & breuiter expoſuiſti. Nam rectè etiam in eo mihi uideris ſenſiſſe, quòd ſi cuipiã alteri rei, breuitati præcipue conſulendum cenſueris, ne in eaſdem, in quas priores illi, difficultates incideremus. Sed quia mihi adhuc in dubiũ uenit, quidnã ſit id quod dicatur, uóxne, an res, an nomen, id mihi plane adhuc coneris explicare.* Dex. *Poteram quidem reſponſionem ita breui-*

ter

ter abſoluere,ut dicerem,quæ primo ſignificarentur,intellectus noſtri notiones eſſe: quæ ex accidenti uero & ſecundo,res. Quia tamen magna de ijs quæ dicuntur, quæſtio eſſe cõſueuit,plura etiam ego diſſerere ſuper hac re nõ recuſabo. Soſigenes ſane Peripateticus de ijs quæ dicuntur,inter ſe oppoſitas argumentationes ita eſt perſequutus,ut pares inter ſe pugnantes rationes omiſerit, non in unam partem magis propendere eius aſſertio uideretur. Quocirca ego uideor mihi non ab re facturus, ſi eius dubitationibus prius perpenſis ſentẽtiam meam poſtea ſubiunxero. De rebus igitur ille dum probationes affert, ac res eſſe ea quæ dicantur aſſerere uult, huiuſmodi aggreßione utitur. Si dicendi, & non dicendi dominium quodam modo obtinent res: dum enim nihil eſt,nihil dicimus,dum eſt aliquid,dicimus: res ipſæ eſſe ea quæ dicuntur,proculdubio debent. Huic rationi occurrere ita poſſumus, ut dicamus nihil uetare, quo minus res in cauſa ſint,ut aliquid dicamus,non tamen cõtinenter ac proxime, id quod nunc quærimus: quæ dicantur ea eſſe intelligentes, quæ proxime & inhærendo dicendi cauſam præbeant.Nam licet fabricandi cauſa,ſi ita incidat, inſolatio: dolendi item acu facta punctio ſit: neque tamẽ inſolatio in febri neque acus in dolore ineſt.Ex cauſis enim aliæ ſunt extrinſecus ſeparabiles,aliæ ſimul inſunt. Quapropter optimè fieri poteſt, ut res quamuis dicendi in cauſa ſint, non ſint tamẽ propterea ea quæ dicãtur. quippe cũ & de rebus nõ præſentibus, & de præteritis, & de futuris dicamus, quæ tamen una cũ dictione minime ſint. Quod ſi ſimul cũ dicendo non ſunt,eſſe ea quæ dicantur,non poſſunt. Adde quòd dicere poſſumus etiam ea quæ non ſunt,ut hip-

*pocentauros, & hircoceruos. Quinetiam inſani & fu-
rentes multa dicunt. Vnde ſi res eſſent ea quæ diceren-
tur, & illi de rebus inſana ea dicerent, & nos dicere ea
quæ non ſubſiſterent, nequiremus. Præterea, ſi uera, in-
quit, & falſa ex rebus oratio eſt quæ dicitur, aliud eſſe
quod dicatur, & aliud quod ueritatem et falſitatē ef-
ficiat, nullo modo poteſt. Quare ea quæ dicũtur, res ſunt
quæ integræ orationis cauſam afferant. Miror ſanè quo
pacto uſus hoc argumēto Soſigenes nō aduerterit, ſi o-
mnis oratio eſſet uera uel falſa, ſe uideri poſſe, res eſſe ea
quæ dicerentur, confirmaſſe: ſed cum ſit aliqua oratio,
quæ neq; uera ſit, neq; falſa, cũ de nulla ſubiecta re quip
piam dicimus: quo modo hac ratione effici quicquã po-
teſt? Deinde aliud eſt de re dicere, & de ea aliquã uerã
uel falſam orationem cōſtituere. nunc uerò quæ ſint ea
quæ dicantur, in quæſtione eſt. Accedit ꝙ etiam ſi res in
cauſa ſint, ut uera uel falſa oratio euadat, nō propterea
tamē neceſſario conſequitur, ut res ſint ea quæ ſignificē-
tur. quippe cum eſſe poßit, ut ex rebus, ſi modo conceſſe-
rit quiſpiam, uera uel falſa oratio aliqua efficiatur, alia
tamen ſint, quæ ab oratione ſignificētur. Nō enim quo-
niam ueritatem uel falſitatē admittit oratio, ideo ex re-
bus uera uel falſa effecta eſt: ſed ex accidenti ipſi ineſt,
ut uera uel falſa ſit: ex ſeſe autem & eſſentia ſua habet
ut tale aliquid primò ſignificet. Sed ſunt adhuc, inquit,
res, poſteaquã dictæ fuerint, puta equus, & bos, & la-
pis, & cætera huiuſmodi. conſtat igitur hæc eſſe ea quæ
ſignificentur: alioqui enim ubi ceſſauit oratio, nō exta-
rent. Immò è contrario dici poſſet, non eſſe res ea quæ
dicantur, propterea ꝙ ad primas eas oratio nō ſpectat:
quippe cum oratio quæ de ipſis dicit, prætereat, res uerò*

adhuc

adhuc maneant. Nam ſi ea quæ ſignificantur, eſſent res, oporteret, ut ubi oratio præteriiſſet, neque ipſæ amplius eſſent: uel cõtra ubi ipſæ præteriiſſent, oratio nõ eſſet. At qui dicit, quique audit, adhuc, ſi ita inciderit, remanet: res uerò ipſæ de quibus ſermo eſt, non ſunt. At uerò ſi id quod facit, tunc neceſſe eſt eſſe, cum id patitur, quod afficitur: id quod dicitur quoq; tunc ut ſit, neceſſe eſt, cũ id quod audit, iam audit: Si uero qui dicit & qui audit, iam eſt, res autem non ſunt, cum de tranſactis iam rebus oratio habetur, qui fieri poteſt, ut res ſint ea quæ ſignificentur? Ac de rebus quidem hactenus. Si autem dictiones & uerba eſſe ea quæ dicãtur, aſſerat quiſpiã: quippe quæ & à pluribus audiri, et eſſe ac dici, ſiue ſint res, ſiue non ſint, ſine dubio poßint: dicendum eſt, aliud eſſe aliqua ſignificari: & aliud per aliqua. Si enim per uocẽ pronũciare idem eſſe exiſtimamus, quod dicere, dictiones ſane & uerba quia per uocem pronunciantur, erunt ea quæ dicantur. Si uero nominare uerbum, nõ eſt dicere, ſed per uerbum: aliud quid erit quod per orationem ſignificetur. At nunc quid ſit illud quod per orationem ſignificetur, non quid per uocem pronuncietur, in quæſtione eſt. At enim ſicut, inquit, ingredi ingredientis, & ſcribere ſcribentis, ſic dicere dicentis eſſe operationem conſtat. Qui uerò dicit orationes, & partes earum dicit. Hæ igitur ſunt ea quæ dicantur. Ad hoc nos reſpondemus, aliud eſſe operationem, & aliud quod ab operatione efficiatur. non enim ædificium idem quod operatio ædificantis, neq; pictura idem quod pictoris operatio eſt: ſed diuerſa ab operatione effectæ ipſæ res proculdubio ſunt. Quapropter dictio quoq; cum dicentis operatio ſit, aliud quoddam habet quod efficiat,

ac ſignificet. Item dicere, inquit, à dictione denominati-
ue deducitur. dictiones igitur eſſe ea quæ dicantur, aſ-
ſerendum eſt. Sed hac ratione non uideo quo pacto con
uinci contrarium potius non debeat. Si enim dicere à
dictione denominatur, dictiones nullo modo dicimus.
quippe cum neque ingreßionem ingrediamur, neq; ſa-
nitatem ſanemus, neq; actiones aut affectiones, aut a-
gamus aut efficiamus. Adde quòd qui ambigua & æ-
quiuoca pronunciant, licet unam orationem, aut unum
uerbum dicant, plura tamen ſignificant. non ſunt igitur
dictiones & uerba quæ dicãtur. Præterea quãdo ob-
ſcure quippiam dicitur, uerba quidem audire nos fate-
mur, quid dicatur tamen non ſatis percipere: ut inde nõ
eſſe uerba ea quæ dicãtur, & ſignificentur, perſpicuum
ſit. Sed quid de uocibus nihil ſignificantibus dicendum
eſt? cum enim uerbum & dictio exprimitur, nihil ſigni-
ficatur. Idem ex multiuocis colligi poteſt. cum enim plu-
ra ſint uerba quæ pronũciantur, una res tantũmodo eſt.
Quod ſi idem non eſt res quod dictio, & uerbum, alia
quædam præter hæc erunt, quæ ſint ea quæ dicãtur. At-
q; hæc quidem in utranq; partẽ diſputata ita ſint. Solas
uerò animi notiones eſſe ea quæ dicantur, ueteres aſſe-
rũt, propterea quòd de rebus, atque ex rebus exiſtunt.
Primo quidẽ notiones, ſecundo uero etiã res ſunt, quæ
ſignificentur. Nam uerũ & falſum in rebus nõ eſt, ſed in
animo, & in intellectus noſtri cogitationibus. In tertio
ſiquidem de anima Ariſtoteles in hunc modum inquit,
Atque indiuiſibilium quidem intellectio neq; uera neq;
falſa eſt. in quibus uerò eſt falſitas ac ueritas, intelle-
ctionum ac notionum compoſitio iam eſt. Notiones igi-
tur ſunt illæ, quæ primò ſignificantur, ac dicuntur. quip-
pe cum

pe cum & de ijs quæ facta iam ſunt, & de ijs quæ non ſunt, notiones in animo concipiamus, quas pronunciando explicamus ac dicimus. Vnde falſa aut uera oratio eſſe nullo modo poteſt: niſi ex notionibus uerum aut falſum admiſerit. Prima enim dictio in animo eſt, ex qua et dicere, & dictionem in uoce uerisimile eſt fuiſſe appellatam. Præterea in ambiguitatibus & æquiuocationibus, & in omnibus demum ex quibus in dictione deceptio accidit, cum ad aliud atque aliud intelligẽdum cogitatio feratur, plures notiones exiſtere conſueuerunt: atque ita unum nomen eſt, notiones uerò & intellectiones plures, & plura itẽ ea quæ dicuntur, ſunt. Idem ex cõtrario quoq; demõſtrari poteſt. nam ſiue uinũ, ſiue temetum dixero, ex utriſq; una notio exiſtit: licet diuerſa nomina & nõ eadẽ ſint. Nã nihil ſignificantes uoces notiones eſſe ea quæ ſignificentur, manifeſtè declarant. Dicimus enim eũ qui has pronunciet, nihil dicere, propterea quòd neq; qui dicit, neq; qui audit, notionẽ ullã concipere ex ipſis poteſt. Cantillantes item ac uibriſſantes nihil dicere aſſerimus, eo ꝙ intelligere quippiã non licet. Ac cætera demũ animalia cũ mẽtis ac notionis expertia ſint, nemo eſt qui dicere affirmaret. Atque ita ex omnibus his notiones eſſe ea quæ primò ſignificentur, ſecundo uerò res, eſſe nobis perſpicuum poteſt. Eſt enim prædicatio ſeu denũcupatio dictio quæ uerbi cauſa Socratis notionem ſignificat: non alio modo, quàm Socratis imaginationem. licet notio animi motus ſit indiuiſibilis ac ſimplex, & operatio, quæ nõ in affectione conſideretur: imaginatio uerò in affectione exiſtat: quæ cogitatio quædam & diſcurſio animi etiam ipſa eſt. Non dico tamen cogitationem & intellectionem imagina-

tionẽ eſſe,quippe cum de incorporeis rebus nötiones & intellectiones eſſe poßint, imaginationes nõ poßint:ſed imaginationẽ inſinuare ſe in notionẽ aſſero. Non igitur *ipſæ res ſunt prædicamenta,ſed dictiones,quæ notiones & res ſignificant.* Cum *enim amimal de homine denũcupari ac prædicari dicimus, illud dicimus ſignificatiuam dictionem animalis, quod eſt nomen hoc animal, de notione quæ à dictione quæ eſt homo, ſignificatur, & de re etiam notioni ſubiecta prædicari. quippe cum prædicari ac denuncupari uocum ſignificantium proprium ſit, quæ uidelicet & notiones & res ipſas ſignificant.*

Quo pacto prædicamenta inuenire & non ſuccumbere Stoicorũ *dubitationibus debeamus.* Cap. 4.

SEL. SED *quo pacto diſcernere poterimus propoſitas quæſtiones,utrum in prædicamenta cadant,nécne?* Præ*ſcribe igitur aliquam normam, qua ea quæ in prædicamentorum diuiſionem non incidant, diiudicare ualeamus.* Dex. *Omne ſignificatiuum genus prius exiſtere oportet,perinde ac ſubiectum,atq; id in principijs decem in huiuſcemodi diuiſione ſtatui debet.nunquã enim fieri poteſt,ut abſq; uoce quæ non hoc modo ſeſe habeat, aliquid de altero prædicetur.* Vnde *ſi aliqua pars ſit, quæ uel nihil abſolute ſignificet, ut blityri: uel ad alterã ſignificatiuam referatur, ut quæ relationes appellantur, quæ ad indefinitas partes relatæ quippiam indicant, ut uox hæc ille, quæ ad, quis, correſpondet, uel ſimul cum alia ſit ſignificatiua,ut articuli, & coniunctiones:eæ nullo modo reponi in prædicamẽtis debent.* Præterea *prædicamentũ ex reſpectu ad res, & ex rerũ differẽtia conſtitui proprie ſolet.propterea ꝙ principali*

ratione

ratione ſignificans dictio primum orationis uſum ſequitur, quo res ſignificare nobis mutuò cupimus. Exēpli cau*ſa, dictio hæc, homo, ad ſubſtantiam reſpicit: albedo autem ad qualitatem: & reliquæ ſimili modo.* Quod *ſi dictio ita formetur, ut primæ ſignificationis orationum non ſit, ſed proprijs partibus obtingentem notam præſcribat: ut inde, cœlitus, pulcherrime, rectiſsime, faberrime.* Vel *ex notionum inter ſe connexione, quemadmodum in cōſequutione ſuppoſitiui, ut ſi dies eſt: & ex repugnantia diuiſiui, ut uel dies eſt: nulla ex huiuſcemodi dictionibus eſſe prædicamentis conueniens poteſt.* Quippe *cum omnes hi orationis uſus à principali prædicamentorum coordinatione quam ad res habent, alieni prorſus ſint.* Item *ſi aliqua ineffabilis motio animi ſit, ut gemitus, & fremitus, uel aliquis inarticulatus ſonus, cuiuſmodi eſt ſibilus, uel uox aliqua quæ imaginatione concipi nequeat, qualem uibriſſationes edere conſueuerunt, uel ſi quid aliud nomē ſit, quod nihil ſignificet, id nequaquam in prædicamēto ullo eſt: quippe cum proprietatem prædicabilis eſſētiæ nullo modo ſeruet. Accedit, quòd ſupremorum generum, uel ſi ita libet dicere, generaliſsimarum dictionum diſtantiæ cum nihil inter ſe habeant commune, nihil etiam habent eſſentiale aliud ſupra ſe, quod de ipſis prædicari queat.* Quocirca *qui prædicamenta exquirere recte uult, is iuxta hanc diſtinctionem debet, neque unum quaſi omnibus cōmune aſſignare: alioqui enim non eſſent decem, ſed in unum ſolum genus redigerenter: neque motionem de faciendo & patiendo quaſi commune quoddam prædicare: nam neque ita duo hæc eſſent genera, ſed unum quod utraque complecteretur, quæ eſt motio:* Sed *ſimplex & incompoſitum, ſiue id in*

generibus rerum, ſiue in generaliſsimis dictionibus, ſiue in utriſque quiſpiam conſideret. ita enim ubique notam prædicamẽtorum præfiniret. Neque igitur *compoſita, ut* Dion *deambulat, neq; ſubcompoſita, ut multifidus, neq; ea quæ uel per ſyncopam, uel per apocopen, id eſt conciſionem uel reciſionem dicuntur: neque factitia, neq; figurata, neq; adiectitia, neq; demum quæcunq; poëticæ aut rhetoricæ propria ſunt: ullo pacto prædicamẽtis poſſunt conuenire. quippe cum ea conſiderare alterius contemplationis ſit, quæ ſecunda eſt, & circa dictiones uerſatur.* Prædicamentum *enim principalem ſignificationem dictionum ſcrutatur: principaléſq; communitates rerũ, quæ eſſentiales ſint: quæ in ſupremis generibus ſpectantur: non quæ ex accidẽti ſumantur: quas inueſtigare alterius ſecundæ conſiderationis eſt.* Figurationes *enim nominũ, & ſimilia, quæ in infinitum progredi poſſunt, inutilia ad ſcientiam ſunt.* Generales *uero ſignificatiuæ dictiones, ſeu primorum generum cõprehenſiones, cum in infinito terminum conſtituant, exactã cognitionem & orationis & rerum ſimul afferũt.* Vtendum *igitur præcipue his initijs eſt, quæ merito ab ijs fuerunt pertractata, qui & orationis & eſſentiæ indagatores extitere.* Neq; *ergo figuratum uerbũ, aut tranſlatitium, cuiuſmodi eſt, refrenauit, aut, pes infimus* Idæ: *quin etiam neq; modi, ut neceſſe eſt, aut contingit: neq; determinationes, ſicut ſunt, omnis, nullus, aliquis, non aliquis: in prædicamentis ſtatui debẽt.* Nihil *enim ex talibus eſt quod præfinitam rerum naturam ſignificet.* Quocirca *non iniuria reprobãda hæc ſunt, quippe quæ antedictorũ prædicamentorum ſcopo minime accommodentur.* Nam *quæ ad ueritatem ſpectat oratio, & in qua uerũ uel falſum dicere*

cere licet, eam præcipue prædicamẽtis conuenire exiſtimarim. Quæcũq; igitur partes uocis ſignificatiuæ in ſimplicem prædicatiuam propoſitionẽ ſumpta, terminos ex quibus proprie conſtat propoſitio, poſſunt abſoluere, ea ſunt, quæ prædicamẽtis aſſcribuntur. Sed diluciditatis *cauſa age ſi placet per interrogationem & reſpõſionem ſermonẽ faciamus.* Cum *enim multæ de his quæſtiones exiſtant, non ab re erit, ſi in hoc aliquantulum immoremur.* Interroga *igitur ſi uis.* Sel. Ens *cuiuſnã eſt prædicamenti?* Dex. *Nullius.* Sel. *Quam ob rẽ?* Dex. *Quia æquiuoce de decẽ generibus dicitur.* Sel. *Quid uero? unum cuius eſſe prædicamenti dicendũ eſt?* Dex. *Nullius etiam ipſum.* Sel. Cur? Dex. *Propterea* ꝙ *ipſum quoque decem modis dicitur, non ſecus atque ens.* V*ni autem contraria eſt multitudo.* Sel. Sed *multitudo in quo prædicamento eſt conſtituenda?* Dexip. In *nullo.* Sel. *Qua de cauſa?* Dex. *Quia etiam multitudo decem modis fertur. eſſe poteſt enim uel ſubſtantia, ut homines: uel quantitas, ut bicubitales: uel qualitas, ut albi: uel ad aliquid, ut patres: uel quicquid demũ in cæteris prædicamentis continetur.* Sel. *At uero non ens cui prædicamento eſt aſſignandum?* Dex *Nõ ens ſane duobus modis ſumi poteſt: uno cum omnis naturæ ſublationẽ penitus ſignificamus. id quod omnino eſt non ens: cum neque ſubſtantia, neque quantitas, neq; qualitas, neq; quippiam ex reliquis ſit: altero modo, cũ quoddam nõ eſſe, puta non eſſe qualitatẽ, aut non eſſe ſubſtãtiã, ſed aliud aliquid tamen eſſe, cuiuſmodi eſt quãtitas, aut ad aliquid, aut ſimile quippiam intelligimus.* Sel. Sed *utrunque non ens cuius prædicamenti eſt?* Dex. *Quod undequaq; eſt non ens, nullius eſſe prædicamenti*

conſtat, cum nulla eſſentia præditum ſit. Quod uero non eſt quoddam, ipſum quoque quia decem modis dicitur, nullum prædicamentum habebit, cui aſſcribatur. eſt ſiquidem aut non ſubſtantia, aut non qualitas, aut non quantitas, aut non quippiam aliud ex cæteris. Sel. *Eſt uerbum, in quo prædicamento ſtatui debet?* Dex. *In nullo.* Sel. *Cur?* Dex. *Propterea quòd eſt ad decem genera æquiuocum.* Sel. *Sed idem & diuerſum nónne alicuius erũt prædicamẽti?* Dex. *Nullius ſane. nam utrunque etiã ipſorum decẽ modis dici cõſueuit. nam idẽ eſſe dicitur uel ſubſtantia cum ſubſtãtia, uel quãtitas cum quantitate, uel qualitas cũ qualitate, & in cæteris ſimiliter: aut ſubſtantia cum qualitate, uel quantitate, uel cæteris: ita ut decem quoque altera hinc ſignificata exiſtãt. ſi uero à quantitate inceperimus, & idem eſſe dicamus quantitatem cum qualitate, aut cũ ijs quæ ſunt ad aliquid, aut cum cæteris ſigillatim, nouem: ſi à qualitate, octo: ſi ab ijs quæ ſunt ad aliquid, ſeptem alia eiuſdem ſignificata euadent: ſi à reliquis, ſex, aut quinq;, atque ita deinceps pro ratione comparationis numerus efficietur. Diuerſum quoque ſimili modo decies ſumitur, ſi uel ſubſtantia ſubſtantiæ, uel quantitas quantitati, uel qualitas qualitati, & cætera eodem pacto ſibi comparẽtur. Si uerò unum ex decem ad reliqua omnia ſigillatim referatur, diuerſi quoque pro eadem ratione ſignificata plura exiſtunt.* Sel. *Nunquid unumquodq; prædicamentum eſſe quid, dicendum eſt?* Dex. *Sane quidem.* Sel. *Sed quo pacto unumquodque eſt quid?* Dex. *Decem modis: aliud ſiquidem eſt quid ut ſubſtãtia, aliud ut quantitas, aliud ut qualitas, & cætera ſimili modo.* Sel. *Sed diffinitio nónne ſignificat quid?* Dex. *Pror-*

Dex. Prorſus. Sel. Sed cuiuſmodi quid? Dex. Quod proprietatem ſignificat. Sel. Quam proprietatem? Dex. Ea proprietas etiam decem modis dicitur: quippe cum alia ſubſtantiæ ſit, alia quantitatis, alia eorum quæ ſunt ad aliquid: & cæterorum. Seleu. Vnáne igitur eſt diffinitio? Dex. Nequaquam: ſed etiam ipſa tot generum eſt, quot eſt ens. Sel. Quam ob cauſam? Dexip. Quia ſi diffinitio uniuſcuiuſque proprietatem explicat, ens autem decies exiſtit, decies quoque proprietas dicatur, neceſſe eſt: diffinitio porro ex genere & proprio conſtat. Seleu. Ex quonam genere, & proprio? Dex. Decem modis quoque & genus & proprium ſumi conſueuit. quot enim ſunt prædicamenta, tot ſunt & genera, & propria. Sel. Differtne genus à prædicamento? Dex. Partim differt, partim minime. Sel. Quo pacto differt, & quo pacto non differt? Dex. In eo quòd ad ſubiecta refertur, non differt: quippe cum ſubiecta decem ſint. Quatenus uero ea quidem ſunt prædicamenta, genera autem naturæ rerum ſunt, eatenus differentia eorum eſt. Simili modo quoque differentia. cum enim uniuſcuiuſque generis differentia ſit, & genus decem modis dicatur, diuiſio quoque generis, quæ diſtributio in ſpecies eſt, decem modis quoq; ipſa ſit, neceſſe eſt. Quot enim modis genus ſecatur, tot etiam ſpecies inter ſe diſtinguuntur. Sel. Sed quo pacto ſi multis modis dicitur genus, diffinitionẽ eius aſſignat Ariſtoteles, genus eſſe inquiens, quod de pluribus & differẽtibus ſpecie in quid ſit, prædicatur? Dex. Quia nihil uetat, quo minus eorũ quæ multis modis dicuntur, diffinitionẽ quoq; afferamus, quæ multis modis dicatur. Nam ſicut genus, ita id etiam quod in quid ſit,

prædicatur, multiplex eſt. Sel. *At uero cum idẽ tripliciter dici aſſerat Ariſtoteles uel genere, uel ſpecie, uel numero, qui ſit ut decem modis idem dici affirmaris?* Dex. *Quia quod genere idem eſt, decem modis dicitur: ut in ſubſtantia idem ſunt homo & equus: genere enim quod eſt animal, eadẽ ſunt. ſic in quantitate linea & ſuperficies. magnitudine ſiquidem ſunt eadẽ. Itẽ in ijs quæ ſunt ad aliquid, duplum & triplum, quippe cum multiplicia utraq; ſint. album & nigrum item in qualitate, utrunq; enim eſt color. atq; in cæteris ſimili modo. Sic quod ſpecie eſt idem, decem modis etiam ipſum dicitur uel in ſubſtãtia, uel in cæteris ſigillatim: & quod numero eſt idem, ſimili modo.* Sel. *Itáne diuerſum quoque decem modis dicitur? cum ipſe diuerſum ſimili modo tripliciter genere, ſpecie, uel numero, eſſe dixerit?* Dex. *Quod uel genere eſt diuerſum, uel ſpecie, uel numero, decẽ modis ſingula dici ſine dubio aſſerendum eſt. Qua in re quia adeo aperta res eſt, prætermittenda exempla eſſe exiſtimo.* Sel. *Dupliciter uero, & tripliciter, & bifariã & trifariam in quodnam prædicamentum reducenda ſunt?* Dex. *Dictum iam ſæpe eſt, ex dictionibus alias primæ eſſe ſignificationis: alias ad ſecundũ uſum orationis ſpectare, quæ prædicamentis non aſſcribuntur. Quocirca ſi hæc quoq; ad primas notiones referat quiſpiã, ex quibus incitata mẽs huiuſcemodi motiones procreauit, eſſe quãtitatis dicentur. ſi autem à primis notionibus quæ rebus annexæ ſunt, ſeparãtur, cuiuſnam ſint generis prædicamentorum requirendum non eſt.* Sel. *Totũ & partem in quonam prædicamẽto ſtatuere debemus?* Dex. *Hæc quoq; ad ſecundũ orationis uſum attinent. manus enim & caput prima ſunt nomina. Quãdo uero manus*

& caput partes totius ſunt, & ut partes nominātur, ea indicationis uocalis ſecūda motio eſt. Socrates enim ſubſtantiæ appellatio eſt. at ſi nomen etiam hoc, Socrates, cōſideremus, ad ſecundā impoſitionem nominis ſpectabit. Ita & totū & pars ſeſe habet. iccirco referenda in prædicamenta nō ſunt. Sed ſi modo id uolumus, in prædicamento eorū quæ ſunt ad aliquid, ſunt conſtituēda. quippe cum pars totius pars, & totum ex partibus totū ſit. Sel. *Vniuerſale autē, et omnino, & funditus, ad quodnam prædicamentum reduci debent?* Dex. *Hæc ex prædicamentis abſtracta ſunt, cum per participationem primorum quorundam, & exemplarium prædicamentorum progrediantur.* Sel. *Idē & diuerſum, & proprium, & alienum, & commune, & differentiam, & ambiguitatem, & æquiuocationem ubi reponere debemus?* Dex. *De omnibus quidem unumquodq; horum dici explicatum iam eſt. Quoniā uero ſunt nomina, & ſecundæ eſſe impoſitionis nominum uidentur, è prædicamentorū ſerie excludūtur. Sæpe enim iam diximus, prædicamenta penes ſignificationem differentiarum quæ in rebus ſunt, exiſtere. Vnde etiam indiuidua, & quæ cōmonſtrari queunt magis conſideranda eſſe cenſemus: utpote quæ & principaliora ſint in prædicamētis, & explere profeſſionem ipſorum magis poßint. His igitur ita diſtinctis, operæprecium eſt animaduertere, atq; ad perfectißimam ſcientiam ipſorum cognitionem referre.*

Cur cum de prædicamentis diſputare propoſuerit, non ſtatim ab illis exordium ſumpſerit, ſed de æquiuocis & uniuocis prius agat. Cap. 5.

SEL. QVID *eſt in cauſa, cur cū de prædicamētis dicere propoſuerit, nō de ipſis diſſerere incipit, ſed de æquiuocis*

& uniuocis & denominatiuis prius agit?cum tamen in cæteris operibus ſemper ad ſcopum propoſitum ſpectare, & nihil præter ea dicere conſueuerit, quæ ad propoſitam rem facere uideantur? Dex. *Nomina multitudini rerum minime adæquantur. neque quot ſunt res, totidem etiam ſignificatiuæ earum dictiones ſunt, neque ſigillatim, neque communiter & generatim: ſed alicubi excedunt, alicubi deficiũt. Nam unius rei ſæpe plura nomina reperiũtur: & plurium rerum è contrario unũ nomen: quod nihil commune & idem ſignificet. Quia igitur uidẽdum eſt ad quodnam prædicamentum ſimplex & incõpoſita dictio propoſita redigatur: propterea de æquiuocis, & uniuocis & denominatiuis prius tractat, ut undecunque explorare nos doceat, nunquid dictionibus tale quidpiam acciderit: atque ita ea quæ præponenda ſunt, prius tradit ijs qui prædicatiuas dictiones exacte cognituri ſunt. Quemadmodũ enim in alijs ſcientijs nonnulla prius explicare conſueuimus, ſine quibus aut difficile eſt, aut fieri non poteſt, ut res propoſita percipiatur: ita hic ante quàm ad diuiſionẽ in prædicamenta ueniamus, exponi quædam debent, quæ ad ſequentium diluciditatem faciant.*

Cur Archytas in dictionibus uniuerſalibus de æquiuocis, & uniuocis, & denominatiuis nihil dexerit. Cap. 6.

SEL. DEBEBATNE *igitur etiã Archytas antequam de uniuerſalibus dictionibus ageret, quæ nos prædicamẽta ſeu denũcupationes dicimus, eadẽ hæc explicare?* Dex. *At Pythagoricis ne in mẽtem quidem huiuſmodi nominũ diuiſio uenire poteſt, qui cum nomina impoſita eſſe rebus natura opinentur, inæqualitatẽ omnem circa dictiones repudiare conſueuerunt.*

Cur non omnia quæ utilia ad prædicamenta erant, antepoſuerit, ſed alia poſt prædicamentorum traditionem ſubiungenda cenſuerit. Cap. 7.

SEL. SED *hæc quidẽ omittenda in præſentia ſunt, quippe cum huiuſmodi quæſtionũ genus requirendum ab ijs eſſe uideatur, qui Pythagoricas ſuppoſitiones admirantur. At ſi Ariſtoteles, ut inquis, ea quæ utilia erant futura, exponere prius debuit: qua de cauſa poſt prædicamentorum traditionem de contrarijs, & oppoſitis, & motionibus, atque alijs huiuſmodi quædam ſubiunxit?* DEX. *Quia uidelicet de ijs quorũ nullã prorſus notionẽ habemus, merito oportet ut à ſciẽtibus prædoceamur: cuiuſmodi ſunt æquiuoca, et uniuoca, et denominatiua, quorũ nulla in animo noſtro anticipatio ineſt: ut opus omnino fuerit nobis præmonitione, quæ in eorũ cognitionẽ aliquatenus induceremur. Quorum uero notionem quandam natura quidem inſitam habemus, ſed non admodũ tamen diſtinctam: in his primum communi notione utẽdum eſt, ne continuata doctrinæ ſeries interrũpatur: deinde ſingula exactius poſtea explicanda, ita tamen, ut naturalis contemplatio nõ adhibeatur. Iam enim quaſi in genere quædam doctrinam reducit: dum de cõtrarijs, & oppoſitis, & alijs, nec non de motione, & de eo quod eſt ſimul, hic non admodum acurata tractatione uſus, in naturalibus diſputationibus rẽ exquiſitius perſequitur.*

Cur primum de æquiuocis diſſerat. Cap. 8.

SEL. SED *quid fuit in cauſa, cur prius de æquiuocis, q̃ de uniuocis mentionem fecerit? Cum tamen æquiuoca in uno ſolo, quod eſt nomẽ: uniuoca autem in utriſque tam in nomine quàm in ratione etiam conueniant.* DEXIP. *Cauſa ad prædicamenta ipſa referenda eſt. Quia enim*

ea æquiuoca ſunt, quod præcedebat, & in omnibus ipſis communiter inerat, merito antepoſuit. Licet enim unũquodque quantum ad genus ipſius ſpectat, de ſpeciebus quæ ſub ipſo ſunt, uniuoce prædicetur: In uniuerſum tamen omnia æquiuoce prædicamenta appellantur.

Cur non potius de æquiuocatione dixerit. Cap. 9.

SEL. AT *ſi propoſitũ ipſi eſt de dictionibus dicere tam alijs, quàm ijs quæ æquiuocationem habẽt: cur de æquiuocatione nihil dicit, de æquiuocis uerò ipſis agit, quæ ratione diuerſarum rerum duplicem habere ſignificationem intelliguntur?* Dex. *Quia ſi ordine progrediamur, ex rebus quæ diuerſo modo ſe habent, æquiuocatio dignoſcitur.* Ex *quibus igitur primò æquiuocatio exiſtit, quæque eius præcipuè in cauſa ſunt, in quibúsq; eſſentiam ſuam habet, ea primo etiam ipſe exponit: quæ dum animo cõcipiuntur, ſimul dictio quoque eſſe æquiuoca cõſideratur.* Nam *cũ res ſint plures, ſtatim nomina quoque ipſa multis modis dici demonſtrantur.* Meritò *igitur ea antepoſuit, ex quibus inuentio & facillima et prõptiſſima exiſtit: quæ res ſunt, in quibus faciendæ æquiuocationis uis omnis conſiſtit. Quapropter cũ ex rerum diuerſitate æquiuoca manifeſtarit, ſimul etiam de æquiuocatione agit, quæ ex rebus conſequitur.*

Cur adiunxerit ſolum, ubi inquit, quorum nomen ſolum commune. Cap. 10.

SEL. CVM *autẽ ſolum duobus modis ſumatur: uel enim de uno ſolo intelligitur, ut cum ſolũm eſſe ſolem aſſerimus: uel ad diſtinctionem aliorũ poni cõſueuit, ut cum tunicam ſolum aliquẽ habere dicimus: hic cum inquit, æquiuoca dicuntur, quorum nomẽ ſolum commune eſt, ratio autem ſubſtantiæ iuxta nomen diuerſa: uel ſolum*

diſtinctionem à ratione ſignificat, uel non ſignificat. ſi ſignificat, ſuperuacanea reliqua ſunt: ſi non ſignificat, ſuperuacue, ſolum poſitū eſt. Dex. *Additiones quidem diluciditatis cauſa ſumi conſueuerunt, cuius ijs qui loquuntur, præcipuam curam eſſe debere nemini dubium eſt. Vnde hic quoque ſolius ambiguitatem id quod ſubiungitur perſpicue tollit. Quemadmodum enim qui dixit, tunicam ſolum habet, is ſi adiunxerit, pallium autem non habet, clariorem orationē reddidit: ita & Ariſtoteles cum ſoli addiderit, ratio autē ſubſtantiæ iuxta nomen diuerſa, non abſurde affectaſſe perſpicuitatem cenſendus eſt.*

Cur cum multa æquiuocis communia ſint, de nomine tantum commune dixerit. Cap. II.

SEL. IAM *uerò non ſolum nomen æquiuocorū eſſe commune, ſed alia etiam cōplura aſſerere poſſet quiſpiam. Aiacibus enim non ſolum nomen commune eſſe conſtat, ſed illud etiam quòd Græci ſint, quòd duces, quòd amici. Cur igitur cum multa alia communia æquiuocis ſint, nomen ſolum commune eſſe dixit?* Dex. *Quia non quid commune Aiacibus ſit quantum ad dictiones, aut ad genus attinet, conſiderandum eſt, ſed quatenus tantūmodo æquiuoci inter ſe ſunt. Quare hæc ſolius additio neceſſaria eſt: quippe cum æquiuocum quantum ad nomen ſolum commune ſpectat, æquiuocum ſit.*

Quòd neque quantum ad commune indiuiſibile, neque quantum ad diuiſibile attinet commune æquiuocis nomen ſit.
Cap. 12.

SEL. AT *enim cum commune multis modis dicatur: nam commume eſt, quod uel in partes diuidi non poteſt, ut*

equus, & ſeruus multis communis: uel diuidi poteſt, atque id quidem diuerſo modo: uel enim ita diuiditur: ut licet praeoccupatione ſingulorum effectum ſit, poſt uſum tamen in commune redire conſueuerit, cuiuſmodi eſt forum, aut theatrum: uel ita, ut poſt diſtributionem ſingulis proprium efficiatur: ut ſpolia hoſtiũ militibus. Cum igitur ita ſit, & nullus ex his communitatis modis conuenire aequiuocis poßit, aequiuocorum eſſentiam tolli neceſſe eſt. Nam neque ut indiuiſibile commune nomẽ eſſe aequiuocis poteſt, quo modo equus hominibus eſſe communis dicitur, qui per uices ad uſum ſingulorum accommodatur: quippe cum nihil uetet, quo minus multi ſimul eodem nomine appellentur. Neque ut diuiſibile: non enim nominis participatio ſyllabatim efficitur. Quod ſi neque ut indiuiſibile, neque ut diuiſibile commune nomen habent aequiuoca, qua alia ratione commune eſſe ipſis nomen poteſt? DEX. *Sed qui haec in dubitationẽ uocat, uidetur ignorare, commune indiuiſibile unũ eſſe quod per uices in uſum ſingulorum abit, ut equus: alterum, quod ſimul abſque ulla diuiſione participari multis poteſt: qui communicationis nominis modus eſt. nomen enim abſque ulla ſui diuiſione totum ſeſe omnibus quae ipſum admittunt, participat.*

Alia dubitatio de communi. *Cap. 13.*

SEL. SED *ſi nomen ſignificatiuũ eius eſt, cuius eſt nomen nulla re extrinſecus indigens: nam ſi alio aliquo ad ſignificandum indigeret, ne nomẽ quidem eſſet: quod uerò multis eſt cõmune, unius ſignificatiuum nõ eſt: incertum ſiquidem eſt, quidnã ex multis uelit ſignificare. qui enim canem dicit, is non eſſe quidem equum, aut bouem, aut hominem, quòd ſignificatur manifeſtat: quemnam*

canem

canem tamen uelit ſignificare,nõ exprimit. Quod ſi cõmune nihil expreſſe ſignificat, nomen uerò ſignificatiuum omnino eſt,commune eſſe pluribus nomen non poteſt:ſi uerò commune nomen non eſt,neque æquiuoca ulla res erit: quippe cum æquiuoca cum plures res ſint, ſignificari ab uno communi nomine debeant At ſi nomen ad ſignificandam unam rem ex multis quam quiſpiam uelit, additione aliqua indigeat: ſimili modo omnis æquiuocorum ratio ſubuertetur. nam cõmune nõ amplius permanebit nomen, ſi additione differentiæ propriũ alicuius euaſerit: Verbi cauſa, ſi cani uel terreſtre, uel aquaticum adiunxeris. Non modò enim commune nomen non amplius remanet, ſed aſſumpta differentia ne nomen quidem amplius eſt. Dex. *Licet nimis curioſa dubitatio eſſe uideatur, ſoluenda tamen eſt, & non repudianda. Commune in nomine male ſumptum eſt. non enim ita commune eſſe nomẽ dixit Ariſtoteles, ut lyram, aut equum, ſed eo modo, ut communis uox in theatro eſt, quæ licet una & eadem ſit, ad diuerſorum aures tamen tota defertur. Nam hic quoque nomen unum & idem cum ſit, diuerſis rebus accõmodatur.* Sel. *Si quis uerò ita dicat, omne ſenſibile mutabile eſt atque alterabile. omne alterabile nunquam idem manet, ſed aliàs aliud euadit, ſiue in pluribus, ſiue in uno alteratione quiſpiam ſumpſerit. Quod autem eſt alterabile, cõmune eſſe nullo pacto poteſt: eo quòd permanere id quod cõmune ſit, debeat. Quod ſi nõ permanet, proprium uniuſcuiuſque euadit; quod unicuique conuenit. Nomen uerò ſenſibile eſt, nam uox eſt ſenſibilis: quare neque hoc pacto commune eſſe poſſet, atque icirco neque æquiuocum. Hanc quidem dubitationem captioſam eſſe ipſe etiam*

ſentio.ſed cupio tamen,ut aliqua eius ſolutio afferatur. Dex. *Qui hæc dicunt,non aduertunt cõmune hic non ita appellari,ut diuidi in plures partes queat:ſed ita,ut totum uniuſcuiuſque idem efficiatur, non alterum huius,alterum illius,ut propria quædam figurarum comprehenſio æquiuocationis communitas ſit. atque ita qua ratione proprium uniuſcuiuſque nomen eſt, commune etiã permanet.* Adde *quòd mutabile & alterabile licet de uoce utpote quæ corpus ſit, ſumptum fuerit,de nomine tamen quod immutabile debet permanere,ſumi rectè non poteſt,*

Quòd ſuperuacue adiunxerit, ratio autem ſubſtantiæ iuxta nomen diuerſa. Cap. 14.

SEL. QVONIAM *uerò non hæc tantum reprehendere conſueuerunt,ſed redundare etiam deſcriptionẽ hanc aſſerunt, id animaduerſione quoque non indignum uidetur. Satis enim fuiſſe aiunt,ſi dixiſſet,æquiuoca dicũtur,quorum ſolum nomen commune eſt,ſed diffinitiones diuerſæ.* Dex. *At ſi additum non fuiſſet,ratio autem ſubſtantiæ iuxta nomen diuerſa,æquiuoca eſſe uniuoca liceret demonſtrare, utputa* Aiaces. *niſi enim iuxta nomen Aiacum diffinitio aſsignetur, una & eadem utrorumque diffinitio eſſet, quatenus homines ſunt: & ita eſſe uniuoci demonſtrarentur.*

Cur non dixerit diffinitio ſubſtantiæ,ſed ratio. Cap. 15.

SEL. *Sed qua de cauſa non dixit, diffinitio autem ſubſtantiæ iuxta nomen,ſed ratio?* Dex. *Quia nõ omnes res explicari diffinitionibus poſſunt,ſed nonnullæ ſunt, quæ deſcriptiones tantum requirant.* Iccirco *rationem ſubſtantiæ,quippe quæ utraſque cõplectatur, loco diffinitionis poſitam fuiſſe,exquiſitæ diligentiæ eſt.*

Quòd

Quòd æquiuoca poſſint eſſe uniuoca. Cap. 16.

SEL. QVONIAM *uerò nonnulli æquiuoca eſſe uniuoca nituntur demonſtrare, age quæſo hoc etiã mihi explana.* Inquiunt *enim ſi uniuoca ea ſunt, quorum & nomen, & ratio iuxta illud nomẽ eadem eſt: æquiuoca autem & nomen idem habent, uocantur enim æquiuoca, & rationem eandem æquiuoci admittũt: fieri nõ poſſe, quin æquiuoca uniuoca omnino ſint: at uniuoca etiam multo prius eſſe uniuoca: hæc igitur eſſe uniuoca aſſerunt.* Dex. Oportebat *quidem, ut ad ita inſtructas rationes ne conaremur quidẽ reſpõdere: ne tamen aliquid dicere uideãtur, occurrendũ ipſis in hunc modum eſt, ut dicamus nihil obſtare, quin res eædem & æquiuocæ, & uniuocæ eſſe poſſint, ſi alio atque alio modo conſiderentur.* Quemadmodũ *hic quoque omnia æquiuoca eodẽ æquiuoci nomine prædita ſunt: ut* Aiaces. *quippe cum uterq; ex ipſis &* Aiax, *& æquiuocus appelletur.* Vnde *quatenus ſunt* Aiaces, *cũ nullã rẽ communẽ habeãt, æquiuoce dicuntur.* Quatenus *uerò æquiuoci communẽ rationem habent, uniuoce dici etiam poſſunt.*

Quo modo cum uniuocum in omnibus prædicamentis conſideretur, ratio ipſius æquiuoca quæ in ſola ſubſtantia ſunt, circonſcribat. Cap. 17.

SEL. ILLIS *uerò qui æquiuocorũ deſcriptionẽ deficere aſſerũt, quo modo occurremus?* Non *enim in ſola ſubſtantia, ſed in qualitate, & quantitate, & alijs generibus ineſſe æquiuocationem aiunt. quippe cũ in illis quoque æquiuoce res dici poſſint.* Cum *igitur in diffinitione æquiuocorum dixit, ratio autem ſubſtantiæ iuxta nomẽ diuerſa uidetur defeciſſe, propterea quòd cum æquiuocatio in omnibus generibus ſit, diffinitio hæc ea tãtum*

æquiuoca uidetur cõprehendere, quæ in ſubſtãtia ſunt. Dex. *Primum quidem non in omnibus exemplaribus particula hæc, ratio, ſubſtantiæ adiũcta reperitur, ut* Boethus, *&* Andronicus *teſtantur*. Deinde *ſi etiam adiecta ſit, id quod in pleriſque uidere licet, recte adiectam fuiſſe confirmandum eſt. nam cum ratio multis modis ſumi poßit (de ratiocinatione enim & de inductione etiam dicitur, à quibus ratio quæ eſſentiam explicat, proculdubio differt) iccirco recte factũ eſt, ut addiderit, ratio autem ſubſtantiæ*. Tametſi οὐσίαν *hic non tam ſubſtãtiam interpretari, quàm eſſentiam debemus: cum enim non ſubſtantia tantummodo, ſed etiã accidens eſſe dicatur, eſſentiæ ratio non tam ſubſtantiam, quàm cætera etiam genera complectetur, eo quòd ipſa quoq; entia appellentur.* Ratio *enim quæ uniuſcuiuſque accidentis eſſentiam exprimit, recte ratio eſſentiæ nuncupabitur.* Adde *quòd rationem ſubſtantiæ æquiuocorũ ſubſiſtentiam intelligere etiam conuenit.*

Cur poſt æquiuoca uniuoca ſtatuerit Cap. 18.

SEL. AT *uerò cum uniuoca & rationem eandem, & nomen habeant, quid in cauſa eſt, cur his poſtpoſitis de æquiuocis prius mentionem fecerit?* Nam *ſi de ſupremis generibus tractaturus eſt, quibus illud ineſt, ut de ijs quæ ſub ipſis ſunt, uniuoce prædicentur, æquiuoce uerò minime uniuocẽ ipſis ineſt, æquiuocum non ineſt.* Quod *uerò ineſt, antecedere illi proculdubiò debet, quod non ineſt.* Quapropter *de uniuocis prius agere, deinde de æquiuocis ipſum oportebat.* Dex. Quod *de æquiuocis prius diſſerat, illud in cauſa eſt, quòd ens non ut alijs uideri ſolet, uniuocum, ſed æquiuocum* Ariſtoteli *eſt.* Vnde *ſi ens quod de omnibus prædicamentis dicitur, æquiuocum eſt,*

cũ eſt, merito præcedere apud ipſum doctrina æquiuoci debet,& demonſtratio eius quod non ineſt. quippe cum prius diſtinguẽda æquiuocatio ſit, deinde ita in numerũ redacta, ac diffinita ſigillatim genera, deinceps demonſtrãdũ, quo pacto de iis q̃ ſub ipſis ſũt, uniuoce p̃dicẽtur.

Quod quæ cum cõplexione & ſine complexione dicuntur, errata ſint. Cap. 19.

SEL. NONNVLLI *ſunt qui diuiſionẽ cum cõplexione,& ſine complexione damnandam putent: propterea quòd nõ prorſus aut cum cõplexione, aut ſine cõplexione ſint ea quæ dicũtur.* Cũ *enim dicimus, homo deambulat, id cum complexione non eſſe aiunt, quia nulla copulatiua coniunctione connexa oratio ſit.* Cum *uerò hominem, aut bouem dicimus, non ſine complexione eſſe affirmant: eo quòd quandã ſyllabarũ & elementorum compoſitionẽ uerba ipſa habeant.* DEX. *Qui cõplexionẽ ſolam copulatiua coniunctione connexam pronunciationẽ appellãt,* Stoicos *ſequi uidẽtur: quibus antiquior* Ariſtoteles *ueterũ conſuetudine eſt uſus, qui plurium partium orationis congreſſum complexionẽ uocabant.* Hominẽ *autẽ, uel bouẽ cum complexione propterea dici, quia ſyllabarum & elementorum compoſitio in ipſis conſpiciatur, abſurdum eſt aſſerere. non enim elemẽtorum, ſed partium orationis compoſitionem ueteres complexionem nominant.*

Quod ex deſcriptione eius quod eſt in ſubiecto, corpus eſſe in loco & tempore tanquam in ſubiecto poßit. Cap. 20.

SEL. SI *in ſubiecto illud eſt, quod cũ in aliquo nõ ut pars inſit, ſine eo eſſe nõ poteſt, in quo eſt: corpus uerò à loco ſeparari nullo modo poteſt: in ſubiecto igitur erit corpus in loco. ſimili modo etiã ea quæ ſunt in tẽpore: quip-*

*pe cum neq; partes eius ſint,neq; eſſe ſine eo queāt.*Nam *licet à particulari loco & tēpore ſegregari ea quiſpiam dicat,à loco tamē in uniuerſum & tempore nunquā diſiunguntur.* Dex. *Sed ad hoc dicendum nihil quod cōmune ſit,eſſe aut hoc,aut aliquid poſſe. Quocirca neq; in aliquo erit,id quod in generali et uniuerſali loco, aut tempore fuerit. Adde quòd aliud per ſe in tempore eſt,id uidelicet quòd mouetur,& mutatur:ſimul quippe cum tempore progreditur,ſimúlque immutatur. Quod uerò eſt æternum,id ex accidenti eſſe in tēpore dicitur,cū immobile, atq; immutabile prorſus ſit: nam eatenus tantum eſſe in tempore dicitur,quatenus tunc etiā eſt,quando eſt tēpus.* His *igitur ita diſtinctis,ſi illud quod mouetur,quatenus mouetur,ſimul cū tēpore pertranſit,in loco eſſe nō poterit,cum utraq; uidelicet per ſe moueātur. Quinetiā neq; in tēpore erit:neutrū enim permanet.* Nō *erit igitur alterū in altero,ſiue particulare,ſiue uniuerſale accipiatur.* Sed *ſi tamen in tempore eſſe contenderit quiſpiam, de communiori, non de præfinito erit intelligendum:quippe cum neque motionis, neq; temporis eſſe commonſtratio poſſit. utraque enim in latitudine quadam conſiderantur,& in tranſitu, & continua partiū generatione exiſtunt, quæ uel anteceſſerint, uel ſubſequantur. Quod ſi ita eſt,aliud eſſe in loco & tempore, aliud eſſe in ſubiecto aſſerendum eſt.*

Quod quæ in ſubiecto ſunt,partes ſubſtantiæ eſſe dicantur. Cap. 21.

SEL. SI *partes illæ ſunt,quæ uniuſcuiuſq; ſubſtantiā explent: notio ſiquidem partis ea eſt, ut ſubſtantiæ expletiua eſſe intelligatur: corporis uerò quòd abſolute dicitur ſubſtantiam color,& figura,& quātitas abſoluūt,*

atque

atq; explent. quippe cũ ſine colore, aut figura, aut quãtitate eſſe nullum corpus queat. Cuiuſdam item corporis, utputa ignis, aut niuis, caliditas, aut frigiditas, & fulgor, aut albedo eſſentiam explet: Vel hæc eſſe partes ante dictorum cenſendum eſt: atque ita ea quæ ſunt in ſubiecto, ineſſe ut partes reperientur: uel ſi partes non ſint, ad eſſentiam eorũ explendam non facient. Dex. *Ad hanc dubitationem illud eſt obijciẽdum, ſubiectum & ex Stoicorum & ex antiquorum etiam ſcientia eſſe duplex: unum, quod primum ſubiectum dicatur, cuiuſmodi eſt qualitate omni carens materia, quam poteſtate corpus Ariſtoteles appellat: alterum ſecundum, quod qualitate affectum eſt. cuiuſmodi eſt et æs & Socrates, ijs quæ ipſis inſunt, aut de ipſis prædicantur. Subiectum enim cum alicuius ſit ſubiectũ, dici ad aliquid uidetur. Aut igitur abſolute & communiter, aut proprie et priuatim eorũ quæ in aliquo inſunt, & de aliquo prædicantur ſubiectũ eſſe dicitur. Abſolute quidem omnibus quæ fiunt & prædicantur; materia prima eſt ſubiectũ. Quibuſdam uerò ſubiectum quæ fiunt & prædicantur, æs & Socrates eſt. Cum igitur duo hæc ſubiecta ſint, efficitur, ut multa ex ijs quæ inſunt, ſi ad primũ ſubiectum referantur, in ſubiecto ſint, ſi ad ſecundum, non ſint in ſubiecto, ſed partes eius eſſe cenſeantur. Nam omnis color, & omnis figura, & omnis qualitas primæ materiæ in ſubiecto ſunt: quippe cum in ea exiſtant non ut partes ipſius, & ſine ipſa eſſe non poßint. At ſecundi ſubiecti color & figura non omnis in ſubiecto eſt: ſed quando eſſentiam eius non abſoluunt, tunc huiuſmodi qualitates in ſubiecto eo ſunt. In niue autem non in ſubiecto ſunt, ſed ipſæ ſunt ſubiectum. albedo enim niuis neque*

de ſubiecto dicitur alio corpore, neque in ſubiecto corpore eſt, ſed ut pars eſſentiam explet. Ariſtoteles itaque ſecundum ſubiectum in doctrinam aſſumens omne id quod non eſſentialem in modum alicui ineſt, in ſubiecto eſſe inquit, atq; entia ea eſſe ſtatuit quæ eſſentiã cõplent: quæ non complent ea non partes rei, ſed accidentia & affectiones appellat. ita ut primi ſubiecti qualitates & quantitates accidentia & affectiones ſemper ſint, ſecundi uerò ſubiecti quando eſſentiam eius explent partes ſint.

Quòd ratio eorum quæ ſunt in ſubiecto, communis etiã illis ſit, quæ in ſubiecto non ſunt. Cap. 22.

SEL. SED *ſi quis etiã concederet non eſſe partes ea quæ ſunt in ſubiecto, abſurdũ tamen eſſe illud uidetur, quòd diffinitio hæc eorũ quæ ſunt in ſubiecto, illis etiam conueniat, quæ aut in ſpecie, aut in genere, aut in partibus ſunt.* Neque *enim ſpecies pars generis eſt, quippe cũ detracta ſpecie adhuc ſeruari genus poßit: ut animal, etiã ſi homo fuerit ſublatus: neque eſſe ſine genere ſpecies poteſt. ſi enim animal non ſit, quo pacto homo erit?* Quin*etiam totum in ſuis partibus cum ſit, neq; pars ipſarum eſt: quid enim eſſet abſurdius, quàm ſi totũ partiũ ſuarũ eſſe partẽ aſſeremus? neque eſſe ſine ipſis poteſt.* Quam *ob rem ratio hæc non ijs tãtum quæ ſunt in ſubiecto, ſed illis etiam eſſe communis uidetur quæ in ſubiecto non ſunt.* Dex. *At enim ſpeciẽ non ita quidem eſſe partem, ſicut manum totius corporis, ſed tanquam partẽ tamen conſiderari perſpicuum unicuique eſt.* Ariſtoteles *autem non dixit, quod in aliquo ineſt non pars, ſed non tanquam pars: ut hoc dicẽdi modo illud quoque quod ut ſpecies ineſt, excepiſſe uideatur.* Totum *autem non in aliqua*

liqua ex ſuis partibus, ſed in omnibus cõſideratur. Ipſe *autem inquit; quod in aliquo non tanquam pars ineſt.* Totũ *igitur quoq; excipi ea particula intelligẽdum eſt, cũ inquit, non tanquam pars, non enim ſolum quod ineſt non debet eſſe pars, uerum etiam ſubiectum oportet non eſſe partem eius quod ineſt.* Totũ *ſi quidẽ in omnibus partibus cum ſit, de ſubiectis ipſis dicitur.*

Quòd odores cum ſint qualitates, & in ſubiecto ſeparabiles ſint. Cap. 23.

SEL. AT *illud quod inquit, non poteſt eſſe ſine eo in quo eſt, quo pacto abſurdum nõ ſit, non uideo: cum odor & à pomis & à roſis ſeparari manifeſtè cõſpiciatur.* Qua*litates enim ſæpenumero remanent, cũ tamẽ ea in quibus prius erant, non amplius ſint: cuiuſmodi eſt odor, qui ex uino iam epoto, & allio comeſto exiſtit.* Dex. Sed *aduertendum eſt, non dixiſſe* Ariſtotelem, *non poſſe ea quæ ſunt in ſubiecto ab ijs ſeparari in quibus inſunt, ſed ſine ipſis & ſeorſum eſſe nõ poſſe.* Nam *ſuauis odor ſeparari quidem à roſis poteſt, ſine ipſis tamen eſſe non poteſt: ſed uel interit prorſus, uel in alia ſubiecta traducitur.* Id *quod exactius etiam ſequẽs additio declarat.* Nõ *enim dixit, ſine eo ſolo & ſeorſum ab eo ſolo eſſe non poſſe, in quo erat, ſed abſolute à quocunque in quo eſt.* Vnde *etiã ſi ſubiecta permutet in aere ſuſceptus odor, qui in pomo prius erat, in ſubiecto tamen quodam adhuc eſt.* Atque *ita fit, ut nullum accidens reperiatur, quod effugere hanc diffinitionem ullo modo poßit.*

Dubitationes complures de proprietate eorum quæ de ſubiecto dicuntur, & earundem ſolutiones. Cur *item homo de* Socrate *dicatur, ſpecies uerò non ita. Cap. 24.*

SEL. AT *uerò quo pacto contentioſis occurrere poterimus qui cum ea quæ nõ inſunt, ita ſumpſerint, quaſi de ſubiecto prædicentur, ratiocinationem cõtradictionis ad ſubiectum conſtituunt? ut cum hominẽ de ſubiecto de Socrate prædicari, non eſſe Socratem autem de homine dici aſſerunt.* Dex. *Aduerſus hos obijciemus, non quòd ut Stoici dicunt, negatiua ineſſe ſtatuant, ſed quòd ſicut Ariſtoteles docet ea quæ eſſentiali modo inſunt, non ſumant. id enim iſti omittentes captioſe ratiocinãtur, dũ ea quæ non inſunt, quaſi eſſentiali modo de ſubiecto dicãtur, aſſumũt.* Sel. *Si uerò nõ omnino de altero dici genus, cum de ſpecie dicitur, cõtenderet quiſpiam, propterea quòd eadem ratione de ſubiecto prædicatur, & quatenus ipſi eandem eſſentiam participat. Genera enim mente & cogitatione à ſpeciebus ſeparamus; quippe cum ipſa per ſe non ſubſiſtant, ſed in ſpeciebus eſſentiã ſuam habeant. Quid ad hoc reſpõdere poſſemus?* Dex. *Quid aliud, quàm quod in his uidetur eſſe idem, reſpectu quodam & ratione diuerſum eſſe? eo modo quo indiſtributũ à diſtributo diſtat. Genus enim nondum diſtributum eſt, perinde ac ſi hominem per ſe ipſum cõſideremus: ſpecies uerò iam eſt diſtributa in peculiares differentias, non ſecus ac ſi ciuem ac tribulem excogitaremus.* Sel. *Sed quo pacto fit, ut homo de Socrate, & ſpecies de homine dicatur, ſpecies uerò de Socrate prædicari minime poßit: & item de homine animal, & de animali genus, de homine autem genus non ita?* Dex. *Propterea quòd iuxta nomen tantum, non autem iuxta rationem etiã ſuperiora hic de inferioribus prædicantur. Neque enim ſi quis uelit aßignare quid ſit homo, ſpeciem dicet, neque rationem ſpeciei homini attribuet.*

mini attribuet. Idem de genere dicendum eſt. Præterea ſpecies & genus alijs accidunt, & ad diſtinctionem aſſignari conſueuerunt, alterū quòd nō ſit ex ſpeciebus, altera quòd ex indiuiduis non ſit ea res, cui attribuuntur. At quæ de ſubiecto dicuntur, eſſentiam rei uniuſcuiuſq; explent. Accedit, quòd hæc de omni dicūtur: omnis enim homo eſſe animal merito dici poteſt: eo quòd nihil eſt ex ijs quæ ſub homine ſunt, de quo animal non dicatur. Omnem uerò hominē eſſe ſpeciē, falſò aſſereremus, et omne animal eſſe genus, non uerè dicitur: quippe cum aliquis homo, homo quidem ſit, non tamen ſpecies: item aliquod animal, animal cum ſit, eſſe genus non poſſit. Species igitur & genus de omni minime prædicātur, ſed communitates quædam cum ſint, de homine aut animali ita dici conſueuerunt. Illa enim differentia eſt, quòd homo & animal eſſentiam expleat. ſpecies & genus nominis tātum impoſitionem iuxta communem reſpectum indicāt. non enim homo aut Socrates ea communitas eſt, quæ de ipſo prædicatur. Vnde nominis potius uidetur eſſe expoſitiua, quanā ad aliud ratione habita aut homo, aut animal fuerit appellatum. atque ita primorū nominum ſecunda ipſa ſunt nomina. Nō enim principalem dictionum obtinēt ſignificationem, neque naturam ipſam rerum quæ nominantur, ſignificant, ſed qua ratione nominatæ res ipſæ ſint, indicant.

Quo modo quaſdam, & quo modo omnes, & quales utroque modo dicat prædicari differentias, & eius quod prædicatur, & eius quod ſubijcitur.

Cap. 25.

SEL. SED *contraria in ſe habere præſens inſtitutio uidetur: Cū enim inquit, nihil prohibere, quin ſubalterno-*

rum generum eædem ſint differentiæ: quaſi de quibuſdam, & non de omnibus abſolute loqui uidetur. Cum uerò poſtea ſubiungens, ſuperiora de inferioribus prædicari, & quæcunque eius quod prædicatur, ſunt differentiæ, eas eſſe etiam ſubiecti aſſerit, quaſi de omnibus differẽtijs in uniuerſum nulla excepta, ita definit. Dex. *Non eodem modo ſanè de quibuſdã, & de omnibus, ſed diuerſa ratione exponit. cũ enim aliæ ſint ſpecificæ differentiæ, quibus in ſpeciem redigitur, & qualitate afficitur genus, ut animal animato & ſenſibili, quæ ipſius eſſentiam abſoluunt: aliæ uerò diuiſiuæ, quibus genus in ſpecies ſuas diuiditur, ut animal in rationale, et irrationale: perſpicuum eſt, eas differentias quæ quãtum ad eſſentiam attinet, inſunt in ſpecie, multo prius futuras eſſe in aui: eas uerò quibus genus in ea ſecatur, quæ ab ipſo cõtinentur, interdum futuras, ut irrationale, interdum minime, ſi nullam communicationem cum ipſa habuerit: cuiuſmodi eſt rationale. Verũ igitur eſt & quaſdam & omnes eſſe eas differentias quæ prædicantur, et ſubijciuntur: & quænam utræque ſint diſtinctum iam eſt. Non eſt itaque emendandus locus, ut in contrarium commutetur enunciatio, in hunc modum: quare quæcũque ſubiecti ſunt differentiæ, eædem eius etiam erunt, quod prædicatur. Falſa enim eſſet emendatio. non enim hominis differentiæ, puta bipes, & loquẽs, & reliquæ de animali dici ullo modo poſſent. Sed ut non oẽs prædicentur, diuiſiuis, ut omnes, ſpecificis cõuenire manifeſtum eſt. Ac mihi quidem ipſe etiam hoc uidetur declarare, cum ſuperius ab inferiori ex oppòſito diſtinguit, nõ in generibus tantum, uerũ etiam in differentijs diſtinctione huiuſcemodi uſus. Superius igitur eas eſſe differentias*

rentias ſtatuemus quæ ſubſtantiam ipſam explent, quas de ſubiectis etiam prædicari licet: Inferius, *quicquid in prioribus ipſorum generibus continetur: hoc eſt eas differentias, quæ prædicari interdum nequeunt.* Diuidere *etiam differentias quiſpiam hoc pacto poſſet, ut alias generales, alias ſpeciales appellaret: ac ſpeciales quidē eas, quibus & genus ſecatur, & ſpecies quæ ſub genere ſunt, formantur, ac conſtituuntur: generales uero, ipſas generum ſubſtantiæ expletiuas, quæ generibus ipſis formam afferunt.* Sunt *tamen quædam etiam ex diuiſiuis, quæ ineſſe iiſdem poßint, ut in ſubalternatis demonſtratum eſt.*

Quòd nonnulla licet ſint genera diuerſa, eaſdem tamen differentias habeant. Cap. 26.

SEL. QVID *uero dicturus ad illud es, quòd diuerſa genera eaſdem differentias habeant? æquilatera enim & inæquilatera ex æquo rectilineæ figuræ appellātur: atq; unum & idē rectilineæ figuræ nomen eſt, quod de utriſque ipſis dicatur.* Virtutum *item & uitiorum quæ genere inter ſe diſtant, eaſdem eſſe differentias cōſtat: quippe cum tam rationale, quàm irrationale de utriſque prædicetur.* Dex. *At qui huiuſcemodi dubitationes afferūt, errare ex ignoratione diuerſi generis uidētur.* Hæc *enim quæ commemoraſti, licet non ſint ſubalterna, diuerſa tamen non ſunt: ſiquidem ſub unum commune genus rediguntur: ſicut æquilatera & inæquilatera ſub figuram. nam uirtutem & uitium quoque ſub habitum referri nemini dubium eſt. ut diuerſa propterea huiuſcemodi genera non amplius ſint.*

Dubitationes de diuerſo genere. Cap. 27.

SEL. HIS *ſimiles fortaſſe etiam illæ dubitationes ſunt.*

Terreſtre enim,inquiũt,& uolucre,& animal,& auis, eaſdem habent nonnullas differentias: non igitur in con generibus tantum,& ſubalternis, uerum etiam in inter ſe diuerſis generibus eædem differentiæ interdum repe- riuntur. Dex. Hoc eodem modo *falſum eſt. unde ea- dem etiam reſponſio conueniet.*Non *recte inquam:ita e- nim ad iſtos etiam dicendum eſt,nõ recte ô boni uiri di- uerſa genera ſumitis. Quippe cum non ea quæ parũ ua- riant,ſint diuerſa,ſed ea quæ undequaq; ſeparata inter ſe ſunt.* Sel. *Si uero dicant, animal terreſtre, & ani- mal uolucre cum ſubalterna non ſint,ſed inter ſe ex op- poſito diſtincta,ijſdem differentijs uti conſpiciũtur: nam & carniuora, & ſeminiuora utraq; ſunt:quid erit obij- ciendum?* Dex. I*dem proculdubio.nam terreſtre & pedeſtre cum in animali utraque conueniant, nõ uſque- quaque diuerſa inter ſe ſunt.*

Quid ſit ſpecies,& quid differentia,quo pactóque à ſe mu- tuò diſtent. Cap. 28.

SEL. SED *quæſo mihi & ſpeciei, & differentiæ ratio- nem breuiter explica.* Dexip. *Species quidem com- munem habet rationem, & à proprio genere ſpecificis differentijs ſeparata eſt:propriamq́ue communitatis di- ſtinctionem habet,quod ſicut genus ſpeciebus,ita ipſa indi- uiduis ſeſe communicat. Differentia autem eſt, quæ ad diſtinguenda ea idonea eſt, quæ ſub eodẽ genere collo- cata ſunt:quáq; fit,ut unaquæque ſpecies differat. quan- tum enim ad genus ſpectat,ſpecies altera ab altera nul- lo modo diſcrepat. Tametſi non id quod abſolute ſepa- rat,eſt differentia, ſed quod in eſſentia rei ſeparationem facit. licet enim nauigare ab alijs animalibus nos diſtin guat, nõ tamen propterea nauigabile differentia homi- nis eſt:*

nis eſt: quippe cum non in eſſentia, ſed in accidente diſtinctio ea conſpiciatur. Differentia igitur eſſentiæ eſſe pars debet. proprietatem enim eorum quæ diſtinguũtur, in eſſentia definit. Species igitur & differentia ita inter ſe diſtant, ut totum à parte. quemadmodũ enim nomen hoc rationale ſeſe habet ad diffinitionem, ita res quoque quæ à differentia ſignificatur, à ſpecie ipſa continetur.

Vnde generis, & ſpeciei, & differentiæ inuentio ſuppetat.
Cap. 29.

SEL. QVONIAM *uero in omnibus maxime eſſe neceſſarium uidetur, ut earum quæ proponuntur conſiderationes, inuentionẽ cognoſcamus, hic quoq; enitendum eſt, ut in præſenti re quadam artificioſa methodo inuentionẽ nobis horum præfinias.* Dex. *Ex communitate quidẽ ſubſtantiali & genus et ſpeciem inueniri perſpicuum eſt. Propterea ꝙ quemadmodum ſuperius definitum iam eſt, ſicut ſpecies communitate ſua ad indiuidua, ita genus uniuerſalius cũ ſit, ad ſpecies diffunditur. At differentia ex diuerſitate quæ ſpeciebus notam imprimit, inuenitur. eſtque media inter ſubſtantiam & qualitatem, ſiue quia ex utriſque conſtituta ſit: ſiue quia aut ſubſtantia qualitatem, aut è contrario qualitas ſubſtantiam admiſerit: ſiue quia inter qualitatem & ſubſtãtiam ita ſit interiecta, ut utraq; extrema fuerit egreſſa. Opus igitur eſt, ut differẽtiæ ratio ab eſſentia ſpecierum nuſquam abſit: alioqui ex accidenti erit. Sicut enim ex communicatione eſſentiæ ad ſpecies generis inuentio exiſtit: ſpeciei uero, cum ea quæ numero diſtingũtur, in eſſentia communicant: ita ex diuerſitate quoque quæ in proprietate eſſentiæ conſideratur, differentiæ ſumuntur. atque hoc pacto eorum facile haberi inuentio poteſt.*

Quo pacto dixerit, diuerſæ ſpecie etiam differentiæ.
Cap. 30.

SEL. EXPLANA *quæſo illud quod inquit, diuerſorum generum diuerſas quoque eſſe ſpecie differentias.* Dex. *Specie inquit, pro ratione & diffinitione. quemadmodũ in topicis quoque mos ipſi eſt, ut utraque hæc uiciſſim alterum pro altero ſumat. Vult autẽ accurata hac loquutione maius quippiam nobis declarare. Ne enim nomini tantum attendentes eaſdem & uaſis & animalis eſſe differentias diceremus: uerbi cauſa pedatum & impedatum: propterea adiunxit ſpecie & ratione. Hæc enim nomine ſolo differẽtias habere eaſdem uidentur. Vel ita etiam dicere poſſemus, diuerſas eſſe ſpecie differentias, quæ in ſpecie uniuſcuiuſque ex diuerſis generibus ſumuntur: hominis uidelicet in animali, & muſicæ in ſciẽtia. Diuerſas itẽ ſpecie eas poſſumus intelligere, quæ ſpecificæ ſunt. ne uidelicet eas ſumat quippiam, quæ ex accidenti attribuuntur, ut eſt nauigare hominis. Non enim quæ quomodocũque ſeparant, ſed quæ in ſpeciei formatione & eſſentia diſtinguunt, eæ proprie diuerſæ ſpecie differentiæ ſunt.*

Quo pacto indiuiduum & unum numero dicatur.
Cap. 31.

SEL. RELIQVVM *eſt, ut quidnam ſit indiuiduum, & unum numero, exacte diſtinguamus.* Dex. *Indiuiduum quidem dicitur, non quod indiuiſibile ſit, & ſecari in partes non poſſit: ſed quod neq; generis in ſpecies, neque ſpeciei in ea quæ ſigillatim numero diſtincta ſunt, partitionem admittat. Quodlibet autem ex ſenſibilibus unum dicitur, non ex una poteſtate, quam habeat, ſed quia omnia in unam eſſentiam tendant. Quia uero unũ*

& genere & ſpecie & pluribus alijs modis dicitur, icirco præfinit nunc ſe unum numero intelligere: neque id tantūmodo quo numeramus, ut calumniantur nonnulli, uerum etiam quod numeratur. Quippe cum quinq; etiā equos in numero quodam eſſe dicamus.

Quo pacto unus & indiuiduus ab uno & indiuiduo poſſit differre. Cap. 32.

SEL. SED *ſi ſpecies eſt quæ de pluribus differentibus ſpecie in quid ſit, prædicatur, qua re indiuiduus unus ab uno & indiuiduo diſcrepabit? nam unum numero tam hunc quàm illum eſſe perſpicuum eſt.* Dex. *Qui quidem dubitationem hanc eo modo ſoluunt, ut dicant ex propria qualitate differre unumquemque, quia uidelicet hic uerbi cauſa naſi aduncitate, aut flauitate capillorum, ille ſimitate, aut caluitie, alius aliquo alio qualitatum concurſu peculiari præditus ſit, non rectè ſoluere mihi uidentur. non enim qualitatum concurſus facit, ut numero quippiam differat: ſed ut qualitate. Magis igitur hoc pacto dubitationi huic eſt occurrendum, quòd quæ numero diuerſa ſunt, natura & eſſentia à ſe mutuo non differant, ſed diuerſa in eo ſint, quòd numerantur. Diuerſa igitur ſunt in eo, quod ſunt numerabilia: quippe cū in eo quòd ſigillatim unumquodque numeratur, numerus accedat. Differentia igitur numero, hoc eſt diſtantia, eatenus mihi uidetur appellare, quatenus ſunt numerabilia. ut quod de ſpecie dicitur, huiuſmodi ſit: ſpecies eſt, quæ de pluribus & differentibus in eo quòd numerantur, prædicari conſueuit: ut differre pro diſtare dictum eſſe intelligamus.*

Quòd prædicamentorum diuiſio non redundet.
Cap. 33.

SEL. AVDIVI *autē huic prædicamētorum diuiſioni à quibuſdā uitio dari, quòd redūdaret. Facere enim et pa ti non recte aiebant fuiſſe inter ſe diſtincta: cum utraque ſub unum genus quod eſt moueri, referri debuerint.* Dex. *Sed horum criminationi illud obijciendum, quòd neq; quod facit, in eo* ꝙ *facit, patitur: neq; quod patitur, facit in eo* ꝙ *patitur. neque in compoſitis duo in idē cōueniunt, ex eo* ꝙ *duo principia ad unum & idem coire utraq; non poſſunt. In patiēdo igitur eſt quid em, ut moueatur. quod facit tamen, immobile cum ſit, tantū mouet. Sunt tamen nonnulla quæ faciunt ex ſenſui expoſitis rebus, quæ propterea quòd duo in ſe principia habēt, ex accidenti etiam moueātur. Id quod non repugnat ijs quæ de cauſis ex opinione eiuſdem dicūtur.* SELEV. *Aliud rurſus crimē infertur,* ꝙ *ſuperuacua ſit hæc diuiſio. Nam alij ita diuidendum eſſe cenſent, ut alia per ſe ſint, alia ad aliquid: atq; his comprehēdi genera omnia exiſtimant. Alij ſatis eſſe opinantur, ſi in ſubſtantiā tantum & accidens diſtributio efficiatur.* Dex. *Sed utrique errant. Qui enim bipartito ſecant prædicamenta in ſubiectum & accidens, ij ſane primam Ariſtotelis diuiſionem quæ in pauciſſima genera ſit, quadā ex parte uidentur attingere: atq; in hoc recte ſe gerunt. In eo tamē peccant,* ꝙ *uniuerſali & particulari omiſſo diuiſionem imperfectam relinquunt. Qui uero in ſubſtantiā, & ad aliquid partiuntur, propterea* ꝙ *accidētia alterius ſint, atq; ita prædicamenta uniuerſa in duo ſola genera redigunt: ij inopiæ nominum inſultant. Quatenus enim ſunt accidentia, non omnia ſed unum tātum eſt quod ad aliquid*

quid dicatur. Sed omnia tamẽ accidẽtia eſſe ad aliquid ex eo uidentur, ꝙ nos eorum nomina quæ ſimul ſignificari conſueuerunt, quia nota ſunt, detrahimus. albedo enim eſſe alicuius uidetur: cum per ſe alicuius nõ ſit. Nã hac ratione ea quoque quæ præcipue per ſe ſunt, ad aliquid eſſe dicerentur. Socrates enim Sophroniſci dicitur, non eatenus, quatenus eſt Socrates: ſed quatenus eſt filius: quod tamen quia notum eſt, prætermittere conſueuimus. nam ea ratione qua eſt Socrates, eum nullius eſſe perſpicuum eſt. Sic accidens, ſi ad ſubiectum referatur, ad aliquid eſt: non ſecus atque ager, qui ſi ut poſſeßio conſideretur, alicuius eſſe dicitur: per ſe autẽ ſumptum, natura quædam eſt peculiaris. Sic materia quoq; & ſubiectum, quatenus his nominibus nuncupatur, ad aliquid eſt: alicuius enim & materia & ſubiectum dici conſueuit. in eo uero ꝙ eſt principium, ſeparata res eſt: ac per ſe. Oportet igitur, ut non uerborum uſum, ſed rerum ipſarum naturam perpendamus: neque nominum inopiæ inſultemus, ſed diuerſas rerum proprietates attendamus. Si enim ita fecerimus, nõ pauciora eſſe genera quàm decem reperientur. SEL. *At ſi quis tanquã ſubiectum diuidẽdo partitionem hanc in decem ſuperuacuam corrigendam putaret?* DEX. *Ipſe etiam falleretur, cum ad unum & præfinitum ſubiectum ea quæ circa ipſum eſſent, indefinite diſtingueret. Atq; hæc quidem in præſentia breuiter aduerſus eos diſputata ſufficiant, qui prædicamentorum diſtributionem eſſe ſuperuacuam aſſerunt.*

Quòd prædicamentorum diuiſio non deficiat. Cap. 34.

SEL. *AD eos etiam tibi occurrẽdum reſtat, qui deficere ipſam arbitrantur. Quid enim, inquiunt, facere & pati*

inter ſe diſtinxit, habere uero & haberi non itē? Dex. Non *ſane quia prætermiſerit quippiam, ſed quia in prædicamentum poſitionis, quod præfinitum iam erat, incidebat: quippe cum habere ſcutum quiſpiam dicatur: & ſcutum item haberi, dum ita quodammodo poſitum eſt, & circuniectum.* Non *aliud quid igitur eſſe poſitionem exiſtimandum eſt, quàm ordinem quendam eorum quæ habentur.* SEL. *Sed cur, aiunt, coniunctiones omiſit?* Dex. *Quia non principalis eſt earum uſus in oratione, ſed ſecundus, neque perfectus, ſed imperfectus, ut notam potius, quàm dictionem aliquam præ ſe ferat.* Non *enim principali ratione ſignificant, ſed eum in modum, quo quas* διπλᾶς *uocant, id eſt, duplas faciunt: hoc eſt notæ illæ dupliciū linearum, quas carminibus aſſcribere conſueuimus, quæ ſimul cum oratione abſolutā ſententiam indicāt, per ſe uero ſumptæ ſignificant nihil.* Sic *coniunctiones una cum alijs orationis partibus ſignificant, per ſe non ſunt ſignificatiuæ, ut glutino perquā ſimiles eſſe uideantur.* Vnde *neque inter elementa orationis eſſe eas ſtatuimus: ſed ſi modo partes dicēdæ ſunt, dictionis partes erunt, non orationis: & ſi ſignificant, in conſtructione ſignificant, non ſecus ac pa ſyllaba.* Hic *autem de dictionibus quæ ſine conſtructione & per ſe ſignificant, ad antecedentémque orationis, non ad ſubſequentem uſum ſpectant, eſſe diſputationem aſſerimus.* Sel. *Alij de articulis inquirunt, ubi conſtituendi ſint.* Dex. *Sed de his dicendum idem eſt, quod de coniunctionibus. coniunctionum enim in maribus & fœminis uim habent, una cum eo quòd ſubiectum indefinite ſimul ſignificant.* Vnde *etiam indefinitos nonnulli eos uocant.* τὸ *enim articulus, id eſt, hot, ſubiectum indicat: qui*

ſi cum

ſi cum mare iungatur, marem: ſi cum fœmina, fœminam exprimit. Deductum autem eſt τόδε, id eſt, hoc, ἀπὸ τοῦ τινὸς, id eſt ab aliquo. Vterlibet uero ex articulis marem, uel fœminam in conſtructione ſimul indicat: per ſe autem ſignificatione caret. SEL. At negationes, inquiunt, & priuationes, & indefinita, & modi uniuſcuiuſque prædicamenti, ubinam conſtituentur? Dex. Hoc Ariſtoteles ipſe explicat. propoſitis enim prædicamentis unà cum caſibus, & negationibus, & priuationibus, & indefinitis, ſimul de ipſis doctrinam inſtituit. caſus enim modos appellat. Excalciatũ igitur eſſe eiuſdem eſt prædicamenti, cuius eſt eſſe calciatum: & exarmatum eſſe, ſicut eſſe armatum in prædicamento habendi conſtituitur. negationes etiam in eo ſunt, in quo affirmationes, & indefinita in quo definita. In uniuerſum enim negationes & priuationes in eo eſſentiã ſuam habent, quòd ea quæ deſtruuntur non ſunt. Vnde in ea quæ ſunt in habitu, & affirmantur, referri merito debent. Mortuus enim ibi erit, ubi eſt uiuens: & cæcitas, ubi habitus eius reperitur: et cætera eodem modo. Quin de uno etiam quod extra prædicamentorum ſeriem non exeat, multis modis demõſtrare quiſpiam poſſet. Nam ut principium numerorũ, & ut pars, inter ea quæ ſunt ad aliquid, collocabitur. ſi quis uero incorporeum, & per ſe numerum eſſe ſtatuat, unitas ſubſtantia erit. Si autẽ numerum duplicem ſtatuamus, unitas in duobus generibus reperietur: quippe cum ſi ad ea referatur quæ ex cõpoſitione numerãtur, in ijs quæ ſunt ad aliquid, ſi ad intelligibilia ſpectet, in ſubſtãtia ſit. Si quis uero unitatem partem etiam quantitatis eſſe opinetur, ut Alexander, in quantitate etiam erit. Tametſi hoc falſum uidetur. Vbi-

que enim diuerſus eſt terminus ab eo, quod termino circũſcribitur. Quocirca unitas quoque cum terminus, & principium quantitatis ſit, eſſe quantitas non poteſt. Sed melius tamen fortaſſe eſt, ut unum æquiuocũ relinquamus, cum multis alijs modis, tum ſicut etiam nunc dicimus: non enim ex eo ulla eſſe diuiſio principalis in prædicamẽta: neque in unum genus ulla eſſe præfinita prædicamentorum conſtitutio poteſt.

Quòd alia loco aliorum prædicamentorum genera non introducat. Cap. 35.

SEL. ATQVE *hunc locum quidem aduerſus eos qui diſtributionem hanc deficere aſſerebant, ſatis expurgaſti. aduerſus eos autẽ quo modo te geres, qui alia loco aliorum prædicamentorum genera introducere Ariſtotelem dicunt? Faciendi enim & patiendi motionem debere eſſe genus affirmant. quippe cum neque ipſa in aliud genus poßit redigi, neque ſuperius aliud genus habeat, quod de ipſa in quid ſit, prædicetur. non enim in faciendo ſtatui poſſe, cum in patiendo quoque multæ motiones ſint.* Dex. *Ad hæc illud diſtinguendum eſt, ꝙ quod poteſtate & actu eſt, æquiuoce in decem prædicamentis conſideratur. Quocirca neque poteſtatem neque actũ reponere in prædicamẽto ullo debemus: quippe cũ æquiuocorum, & eſſentia prorſus diuerſorum unum eſſe cõmune genus nullo modo poßit. Cum igitur motio quoq; à poteſtate in actum et perfectionem prægrediatur, alio modo in qualitate, alio in quantitate, alio in alijs prædicamentis, ob æquiuocationem fieri nequit, ut unum prædicamentum excogitemus, quod ipſi aſſcribamus. Quod ſi ſtatum quiſpiam introducat, eadem dicenda aduerſus ipſum ſunt. tum illud inſuper, quòd ſtatus non his quæ in genera-*

generatione conſtituta ſunt, ſed intelligibilibus rebus conueniat. Si item in eo quod quodã modo ſe habet, pleraque prædicamenta conſtituat aliquis, ut Stoici ſolent: eum plurimas res prætermittere demõſtrandum eſt: quæ in loco, & tempore ſunt: quantitates quæ & ad numerum, & ad magnitudines attinent: calciatũ eſſe: & cætera huiuſmodi. nihil enim ex his eſt, quod in eo quòd quomodo ſe habet contineri queat.

Quòd ens non uniuocum ſit, ſed æquiuocum. Cap. 36.

SEL. SED *uniuocum eſſe ens aſſerere quiſpiam poſſet. nã & nomen, inquiunt, & diffinitio entibus omnibus conuenit. eſt enim unumquodque ens, uel faciens, uel patiẽs, uel utraque. Quod ſi & nominis & rationis eiuſdẽ particeps omne ens eſt: ens uniuocum eſt.* DEX. *Ad hoc facilis reſponſio eſt, ſi negemus eam eſſe entis diffinitionem, quod uel facit, uel patitur, uel utraque: propterea quòd rationis huius aſsignatio omnia quæ ſignificantur, tanquam entia complectitur: quæ autem ea ſint, nõ exprimit. Sicut igitur diffinitio canis non eſt, animal terreſtre, aut marinũ, aut cœleſte, ſed ea quæ naturã ipſius indicat: ita neque antedicta ratio eſſe entis poteſt: præſertim cum neq; de ſpeciebus entis uera ſit. diffinitio autem generis, ſpeciei quoque conueniat neceſſe eſt. Quemadmodum igitur animalis diffinitio homini quoq; cõuenit, ita hanc etiam rationem unicuique entis ſpeciei accommodari oportebat: utputa cani, aut homini, aut equo. Sed qui diffinitionem equi ita aſsignaret, ut eum eſſe, id quod facit, uel patitur, uel utraque, diceret, eſt nemo.*

Quòd, eſt, uel de unoquoque prædicamẽto prædicaremus, & ita in infinitum progrederemur: uel ſi ab ente declinatum eſt, & deductum, ens genus ſit. Cap. 37.

SEL. DVBITARE *autem aliquis poſſet, quo pacto, eſt, quod in unoquoque prædicamento dicitur, ſumi debeat. Vel enim idem ſignificat, quod illud de quo prædicatur, & diuerſum. Sed ſi idem eſt ſubſtantiá, & eſt, ſuperuacuum uidetur, ut, eſt, de ipſa prædicemus. poteſtate enim & ſubſtantia ſubſtãtia, & qualitas qualitas erit. Quare ne nugemur, ſi de ipſis, eſt, prædicemus, diuerſum quid ſignificari dicẽdum eſt. At ſi, eſt, diuerſum ſignificat, atque id in unoquoque prædicamento, nõ decem tãtummodo erunt prædicamenta, ſed altera etiam decem exiſtẽt, de quibus, eſt, prædicabitur. Adde quòd ſi iterum de ſingulis ipſis alterum, eſt, atque ita deinceps prædicemus, infinite res progredietur. Si uero unum & commune in omnibus eſt, ſit, quod prædicetur, ut ab ente, eſt, inclinatum ſit, ac deductum: ens eſſe omnium genus dicendum erit.* DEX. *Licet manifeſte captioſa ratio hæc ſit, nihil uetat tamen, quo minus expediẽdæ ſolutionis cauſa, ipſi occurramus. Quãdo enim eſt, de ſingulis prædicatur, ea additione ſingulorum eſſentia indicari conſueuit. eſſentia enim, & eſſe ſubiectũm, non ſeparatam quandã rem à ſubiecto ſignificat: ſed in unoquoque prædicamento ex decem eſſentiæ illud atteſtatur, quòd nõ ſit res, quæ ſubſiſtendi ratione penitus careat, ſed ſubſiſtat, & ſit. Eſſe igitur etiam erit, & decem modis dicetur, quot entia.*

DEXIPPI PHILOSOPHI PLAtonici in Ariſtotelis prædicamenta Quæſtionum Liber ſecundus.

DEXIPPVS.

HACTENVS quidẽ ô ſtudioſiſſime Seleuce nõnullas partim à ueteribus ſumptas, partim à te excogitatas dubitationes propoſuiſti. Nunc uero cũ iam in ipſa prædicamẽtorum genera ſimus ingreſſuri, uiſne Plotini dubitationes ſeiungere, atque ultimo loco reſeruare, an ipſas quoq; prout uerba Ariſtotelis requirent, ita interſerere?

Vtrũ diuiſio ſit, an enumeratio in prædicamentis. Cap. I.

SEL. MIHI *quidem uidetur cõtinuata diſputationis ſeries non eſſe interrumpenda, ſed deinceps quæcũque inciderint, perpendenda. Quocirca antequam ſubſtãtiam ineamus, de expoſitis his prædicamentis ſcire illud cupio: utrum diuiſa hic, an enumerata tibi eſſe uideantur.* DEX. *Diuiſa quidem hic eſſe prædicamenta cẽſendum non eſt. quippe cum neq; generis in ſpecies diuiſio ſit. non enim commune aliquod prædicamẽtorum genus eſt, aut ens, aut unum, ſicut nonnulli introducunt: neque ſi nõ eſt genus, quod diuidatur, eſſe ullo modo poſſunt ea, quæ diuidant. Quod ſi neque commune aliquod genus ſupra hæc inuenire, neq; diuiſiuas differentias poſſumus, diuiſio hæc appellanda non eſt.* SEL. *Nũquid igitur militaribus ordinibus ſimilis diuiſio hæc eſt per centurias diſtinctis? quippe cum ſicut illic ſingulis aciebus ſinguli*

*cẽturiones præſunt: ita hic ſubſtantia ſubſtantiarum o-
mnium,& cætera genera in ſingulis prædicamentis eorũ
quæ ſub ipſis ſunt,omnium principatum obtineãt.* Dex.
*Sed ſi ita dicamus,diſperſa quædam ac diuulſa multitu-
do entium erit,ſimiliſque ijs qui ex diſtantibus tribubus,
& curijs congregantur.id quod ſeriei perpetuitatẽ,mu-
tuæq; connexionis diſpoſitionem tolleret. Rectius igitur
eſt,ut genera quibuſdam primis proprietatibus diſtin-
guamus,atq; ita eſſentiæ uniuſcuiuſq; rationẽ per ſe cir-
cunſcribamus:ut eo pacto ſingula à ſe mutuo ſeparẽtur.
Tametſi quatenus acci dentia circa ſubſtantiã ſunt, &
in ſubſtantia,& cum ipſa proculdubio cõnectuntur:ea-
tenus aſſerere ſimilia eſſe illis poſſumus,quæ ab uno, &
ad unum referri conſueuerunt.* Sel. *Quid? nónne dici
partitioni totius ſimilis eſſe diuiſio hæc poteſt?* Dexip.
*Minime. Non enim quaſi concretum quoddam proprijs
quibuſdam partibus circunſcribit:ſed in ſimpliciora,&* 2
*elementalia reſoluit,elementalibus ſententiarum notio-
nibus ſubinde utẽs. Ordinem tamen eum ſeruat, qui ad
unum, & ab uno exiſtit. quippe cum inter entia ſubſtan
tia primum & præcipuum locum adepta ſit: accidentia
uero circa ipſam ſubſiſtant.*

Plotini dubitatio,quòd ſubſtantia & in primis entibus & poſterioribus idem non ſignificet,cum genus commune in ijs non ſit,in quibus prius eſt & poſterius.

Cap. 2.

SEL. AC *de his quidem ſatis.* Nunc *ad primam* Plotini *dubitationem ueniamus. Quærit enim cum duplex ſubſtantia ſit,& intelligibilis,& ſenſibilis,quo pacto idem utrarumque eſſe genus queat. Cõmune ſiquidẽ in utriſq; his quantum ad id quod ſunt, ſpectat, ineſſe quoddã uidetur.*

detur. Quòd ſi ſit, aliud prius his ſit, neceſſe eſt, quod neque corpus ſit, neque incorporeum. atq; ita aut incorporeum corpus, aut corpus incorporeum erit. Dex. *Facilis quidem ad hæc reſponſio eſſet: quòd præter tractationis huius propoſitum dubitationẽ hanc afferat.* Nam *neque de entibus, neque de generibus primæ ſubſtantiæ diſputare nunc Ariſtoteli propoſitum eſt: ſed ita rem tractare, ut ad adoleſcentium captum, qui non niſi ſimpliciora percipere poſſunt, accõmodata ſit. Quapropter cũ agere hic de dictionibus ſtudeat, quibus ineſt, ut de ſubſtantijs dicãtur: in huiuſcemodi conſideratione Plotinus quæſtionem de rebus fruſtra introducit. Sed mihi tamen neq; id eſſe ſatis uidetur, ſi quantum ad præſentem rem attinet, dubitationis huius ſolutionem expediuerimus: niſi etiam ab ipſa Plotini philoſophia exorſi, ad uniuerſam eius contemplationem huiuſce rationis explicationem referamus. Vnum itaque genus inter intelligibilia ſubſtantiam eſſe hic ſtatuit, quæ communiter & incorporeis ſpeciebus, & ſenſibilibus ac materialibus ut ſint, exhibet. Vnde ſi ita res ſe habet, & ſubſtantiæ origo in omnia diffunditur: eadem primorum, & ſecundorũ, & tertiorũ ordines obtinebit, quibus & his primo, & illis ſecundo, aut alio quodã modo eſſentiam exhibet. Atque ita ſi omnia in ipſam referũtur, utpote quæ ab ipſa depẽdeant: huius quoq; deſcriptio ſignificare originẽ illã poteſt, ex qua ipſa in ultimam ſubſiſtẽtiam delapſa eſt.*

Quòd licet ex Platonicis ſuppoſitionibus afferri huiuſmodi ſolutio queat, ex Ariſtotelicis tamen enodandũ ſit, quod in quæſtionem uenit. Cap. 3.

SEL. AT *ſi iiſdem ſuppoſitionibus quibus Plotinus, uteretur etiam Ariſtoteles: hæc quæ dixiſti, rationi cõſenta-*

nea eſſe uiderentur. Sed tu cum ea quæ illi placent, quaſi conceſſa ſumpſeris, pro Ariſtotele decertaſti. Dex. *Ad hanc quæſtionem igitur ijs utar, quæ in ſupranaturalium diſputationibus ipſe inquit. Sunt enim duæ ſubſtãtiæ ex Ariſtotelis ſentẽtia, intelligibilis, & ſenſibilis: inter quas mediam naturalem conſtituit. Ac ſenſibilis quidem eſt compoſita: naturalis ad materiam & formam ſpectat: ſupra quam intelligibilis eſt, & incorporea: quam immobilem mobilem tamen ſæpenumero uocat, propterea quòd motionis quæ in uita hac exiſtit, in cauſa eſt. Hæc enim ſunt, quæ de his ſubſtantijs in undecimo ſupranaturalium libro Ariſtoteles demonſtrat. Atque ita multas ſubſtantias in uniuerſam ſubſtantiam complexus eſt. Simul enim ipſas in unum ordinem redactas ad unũ principium refert. Valde enim ſcilicet aliud quippiam unius eſſe particeps poſſet, ſi ipſa ſubſtantia quæ in uno eſſentiam ſuam habet, ordine eo priuaretur, qui ad unum reducitur. Cum itaque inexplicabilia ea ſint, quæ intellectu percipiuntur, ad ea exprimenda ex tranſlatione & proportione ab ijs quæ ſenſui patent, nomine ſubſtantiæ utitur. Tribus enim modis fit ut eiuſdem nominis cõmunionem aliqua habeant: æquiuoce, uniuoce, proprie, & per trãſlationem. Aequiuoce ut pes inſtrumenti ad alios inſtrumentorum pedes. Vniuoce, ut cum gladius gladio acutior dicitur, aut uox uoce. gladius enim uoce acutior dici non ſolet, propterea quòd acumen in utriſque generis diuerſi eſt. Proprie uero, & per tranſlationem, ut pes in nobis & montibus. Cum igitur ineffabilia ſint intellectualia, in eis ſubſtantiæ nomine tranſlatitie eſt uſus: ut à ſenſui expoſitis, nobiſque perceptis imperceptibilia manifeſtaret. Hæc igitur ſi ad intelligibilem referatur,*

æquiuoca

æquiuoca erit proportione ſola & cnouenientia ſignificationem eius nobis afferens: ſi ad naturalem ſpectet, uniuoca, dum cõpoſitione eius illam nobis repræſentat. Quemadmodũ enim in ſupranaturalibus incorpoream quandam ſubſtantiam uocat, quam propterea quod ab intellectuali proceſſerit, ita appellat: quia uerò ad ſenſibilem iam deuenit, cum corpore eſſe atteſtatur: ita hanc quoque ſubſtantiam ad naturalem uniuoce, ad intellectualem æquiuoce appellans per eam de illis etiam docet: præſertim cum ipſius deſcriptio, quòd neque de ſubiecto dicatur, neque in ſubiecto ullo ſit, accõmodari illis etiam poßit. Atq; ego quidem ò optime Seleuce ex decretorum rationibus paulò altius ita aduerſus Plotinũ diſputo. ſed tu, quia ꝓfundiores fortaſſe hæ ſolutiones ſunt, ad eos qui ex philoſophia proficiſcuntur, huiuſcemodi reſpõſionibus uti poteris: ad eos uerò qui dogmatũ ſunt imperitiores, faciliores ſolutiones afferes: illud ſubiungẽs, morẽ eſſe Ariſtoteli, ut conſentaneo quodã ordine traditiones ſuas faciat: atque iccirco neq; nunc quicquã à ſublimioribus philoſophiæ diſputationibus petitũ huc inferre: ſed ſubſtantia hic equiuoce uti, cum principale ei propoſitum ſit, de dictionibus agere: ex accidenti uero & hæc et quæ ab ipſis ſignificãtur, res etiam doceat. ut ſuperuacaneæ de his introducẽdæ quæſtiones nõ ſint.

Plotini dubitatio, ân & in ſenſibilibus & in intelligibilibus eadem genera entium ſint. Cap. 4.

SEL. IISDEM *nexationibus utendũ erit, cũ ita etiam inquiſierit Plotinus, utrum eadem prædicamentorũ genera tam in primis entibus, quàm in poſterioribus ſint: an in intelligibilibus plura, in ſenſibilibus pauciora reperiantur, an è contrario?* DEX. *Sed hæc ſuperiori de*

ſubſtantia per q̃ ſimilis dubitatio eſt. Quocirca à prædicamentorum propoſito eodem modo petere eius ſolutionem poteris. tametſi altera quoque reſponſio ex opinione ea ſuppetet, quam in ſupranaturaliũ libris Ariſtoteles exponit. Cũ enim decẽ ſint uniuerſa genera, eſſe in compoſitis omnia aſſerit, quippe quæ in eo compoſitionem etiam maxime præ ſe ferant, quòd in particularibus quoque ea omnia inſint. Additio enim & multiplicatio in corporibus ſubinde elucet. Quapropter in ſenſibilibus decem omnia prædicamenta inſunt. unde etiã in Socrate uniuerſa commonſtrari queunt. In illis uerò quæ intellectu tantũ percipiũtur, nõ omnia, ſed ea tantum inſunt genera, quæ ſimpliciſsimis, & perfectiſsimis conueniunt. Neq; fit propterea, ut diuiſio ipſa mãca eſſe exiſtimari debeat. Non enim, ſi nõ omnia in illis inſunt, iccirco generum quæ ad hæc ſpectãt, imperfecta diuiſio eſt. Sed quia & in intelligibilibus inſunt ea quæ ineſſe poſſunt, & in ſenſibilibus plura ob compoſitam ſubſtantiã ineſſe conſpiciũtur: ideo nihil deeſſe uniuerſali prædicamentorum diſtributioni cenſendum eſt.

Plotini dubitatio aduerſus Ariſtotelem, quid nam commune in materia & forma, & ex utriſque compoſito inſpexerit, ut propterea omnia ſubſtantias appellarit.
Cap. 5.

SEL. RVRSVS *in dubitationẽ hanc Plotinus rẽuocat, cũ tribus modis dicatur ſubſtãtia, atq; alio modo alia, ecquænã ea ſit, quã p̃dicamẽto huic ſubijcit, materiáne, an forma, an quod cõpoſitum ex utriſq; eſt? Nã cũ nõ una tantũ ſit, neq; uno modo omnes dicãtur, fieri nõ poſſe, ut præſentibus rationibus omnes ſubijciantur. Quocirca quancunq; ſubſtituerit quiſpiã, neceſſe eſt, ut aliæ omittantur.*

mittantur. Dex. *Sed enim qui unam & compoſitam dixit, is in ipſa eas quoque quæ ut partes cõtinentur, cõplexus proculdubio eſt. In uniuerſum enim quod cũ alio quippiam componit, ac perficit, id alterum in altero eſſe nullo modo poteſt. In eo igitur communicant omnia hæc tria, ſpecies inquam, & materia, & compoſitum, quòd alterius non ſint, ſed ſui tantum: quódq; in ſubiecto nullo eſſe poßint. Suntquæ hæ tres ſubſtantiæ, cum ex una compoſita omnes ſignificentur.*

Plotini dubitatio de ſubſtantia quanam ipſius prima & maxime ſimplex notio ſit: quóque pacto explicare ipſam liceat. Cap. 6.

SEL. DVBITATIONEM *itẽ affert Plotinus, non eſſe facile aſſerẽs, ut quænã ſit ipſa ſubſtãtia explicetur.* Dex. *Sed ſi uis notionẽ eius inuenire, prius ad doctrinam eius, quæ per nomina fit, animaduerte. Confuſa enim & tota prima ſunt, quæ primo animi appulſu percipimus. Secunda uerò ea, quæ rationẽ & diſtinctionẽ maiorẽ requirũt. Hæc igitur nũc exponit, quaſi proprietatem quandam ſubſtantiæ attribuens, quòd neque de ſubiecto aliquo dicatur, neq; in ſubiecto ullo ſit. Nõ eſſe enim in ſubiecto ipſam perſpicuũ eſt: quippe cũ & ipſa omnibus ſubijciatur, & ſine ipſa eſſe alia nõ poßint. De ſubiecto autem non dici indiuiduæ ſubſtãtiæ proprium eſt. propterea enim q; diuidi in ſpecies nequit, de ſubiecto nullo dicitur: ſed de ipſa ut de ſubiecto ſecundæ dicuntur. Quæ igitur ſubſtantijs etiã alijs ſubijcitur, principali ratione & proprie ſubſtantia eſt: quippe cum ſi ea non fuerit, nihil eſſe ex alijs poßit. Cum igitur tribus modis appelletur ſubſtantia, ſicut dictũ eſt, de compoſita nunc mentionem facit. de reliquis uerò duabus poſtea*

faciet,ubi ipſas quoque eſſe partes ſubſtantiæ aſſeret.

Plotini dubitatio,cur ſubſtantia antepoſita alijs fuerit.

Cap. 7.

SEL. DIGNVM *quoque inquiſitione Plotinus eſſe inquit,cur ſubſtantia principem in prædicamentorum ordine locũ obtineat.* Dex. *Duas cauſas reperire quiſpiam poſſet,cur prima collocari ſubſtantia debeat. Vna, quòd ſola ipſa eſt quæ omnibus ſubijciatur. ſiue enim materiam ſpectes, formis ſubſtat: ſiue formam cõſideres & ſpeciem,accidentibus ſuppoſita eſt:ut utrobiq; quaſi fundamentum primum omnium ſit. Altera cauſa eſt, quòd ipſa per ſe ipſa ſubſiſtit, & conſideratur: cætera in ipſa,aut non ſine ipſa poſſunt exiſtere. Prius autem illud eſt,quod per ſe eſt,quàm quod cum illo & non ſine illo exiſtit. Sic unitas quoque eſſe prior dualitate ex eo conuincitur, quòd unitas etiam ſine dualitate, dualitas uerò cum unitate omnino intelligitur.*

Quòd aſſignata ipſius ratio quid ſit ſubſtantia,non explicet.

Cap. 8.

SEL. AT *uerò illud quoq; dubitationem habet: quòd nõ doceat, quid ſit ſubſtantia, ſed ubi ſit, quódq; hæc ratio efficiat,ut non ipſam, ſed alia cognoſcamus, perinde ac ſi quis hominẽ diffinire uolens eſſe eum neque equũ, neque bouem, neque canem diceret. is enim quid non eſſet homo explicaret,quid uerò eſſet,nihilo magis hac negatione ſignificaret,quàm antequam à principio diffiniuiſſet. Adde quòd neque ſi proprium dicat quiſpiam,ut hominẽ eſſe riſibile,continuo rem percipimus.* Dex. *Dicendum ad hoc eſt, non eſſe diffinitionem hanc, ſed deſcriptionem: præterea multas eſſe diffinitiones quæ ſi nota ſatis rerum quæ negantur, affirmatio ſit, per negatio-*

nem

nem efferri cõſueuerint. Quemadmodum cũ bonum & malum ſatis pateat, indifferẽs nonnulli ita diffiniunt, ut dicant, illud eſſe quod neque bonum, neque malum ſit. Iccirco hic quoq; prius expoſuit, quod in ſubiẽcto eſſet, & de ſubiecto diceretur: ut ex negatione ipſorũ poſtea maxime propriam ſubſtantiam manifeſtaret. Qua in re tamen neque ſola negatione fuit contentus, ſed exemplo etiam ſubiuncto clarius ipſam explicauit: non ſecus ac ſi quis ubi dixiſſet hominẽ eſſe neque bouem, neque equum, deinceps adderet, ut Socrates.

Quòd proprium ſubſtantiæ non omnibus conueniat. Cap. 9.

SEL. DVBITAT *item Plotinus, atque id quod inquit ſubſtantiam una cum ſit, contrariorum per uices capacem eſſe, non omnibus neque intelligibilibus, neque naturalibus conuenire aſſerit.* Dex. *Ad hoc ſanè dicere illud poſſumus, ipſum non omnis ſubſtantiæ hic proprietatem appoſuiſſe: atque id ex eo conſtare, quòd in principio deſcriptionis, eſt, dixerit, cum ait: ſubſtãtia autem eſt, quæ neque de ſubiecto dicitur, neque eſt in ſubiecto: deinceps uerò ſubiunxerit, quæ dicitur ſubſtantia: quaſi de ea intelligendum eſſe cenſeat, quæ in communi uſu nomine hoc nuncupari conſueuit. Alia enim eſt, quæ apud philoſophos, alia quæ apud alios ſubſtãtia dicatur. Huic igitur quæ apud pleroſque dicitur, propriũ hoc attribuiſſe eum cenſendum eſt. Omni etenim huic compoſitæ ſubſtantiæ, & ſpeciebus & generibus ipſius accommodatur.*

Quo pacto hic ſubſtantiam ſenſibilem omnibus alijs anteponat, & primam appellet, alibi uerò poſt incorpoream eam eſſe dicat. Cap. 10.

SEL. SED *qua de cauſa ſenſibilem ſubſtantiam hic pri-*

mam, alibi ſecundam appellat, quaſi ſub incorporea col locata ſit? Dex. *Quia de illis hic diſputare nõ propoſuit: quippe quæ in communi conſuetudine ſubſtantiæ non appellentur.*

Quòd ipſe ſibi uideatur aduerſari cum in naturalibus diſputationibus communia & prima, hic ſingularia & particularia anteponat. Cap. II.

SEL. AD *eãdem quæſtionem quoque ſpectare illud uidetur, cur in naturalibus diſputationibus communia ut prima, hic particularia primo loco conſtituat.* Dex. *Huiuſce ordinis illud in cauſa eſt, ꝙ ipſe prius & poſterius duobus modis uocare conſueuit, & quãtum ad naturã attinet, & quantũ ad nos. Ad nos priora ſunt particularia, quæ primo nobis occurſu percipienda ſeſe offerunt. Ad naturam priora cõmunia ſunt, propterea quòd particularia ſub uniuerſalibus collocãtur. Vnde ſi quis à natura exordiri uelit, is ſimplicia, cauſas, ea quæ per ſe ſunt, atq; ex ſeſe ſubſiſtũt, uniuerſalia, impartibilia, atque huiuſmodi alia proculdubio anteponet. At ſi à ſignificatiuo reſpectu ad res progrediamur, ordo è contrario erit commutandus.*

De communibus aduerſus Alexandrum altercatio. Cap. 12.

SEL. SED *quid ad eos dicemus, qui neq; natura priora uniuerſalia particularibus, ſed poſteriora eſſe cõtendũt?* Dex. *Eos ſanè ſi rectè conſideremus, quæ in cõtrouerſia ſunt, tanquã conceſſa ſumere inueniemus. Quãdo enim uniuerſalia ſingulis quibuſq; natura eſſe priora dicũtur & particularia cõtrà poſteriora, ipſi uerò particularia priora natura eſſe ſtatuũt: non rectè illud quod in quæſtionẽ uenit, demõſtrationéque indiget, ſibi ipſi ſumunt. Leues etiã illæ argumentationes ſunt, cum dicunt: ſi cõmune*

mune eſt, indiuiduũ quoq; ſit, neceſſe eſt: quippe cum in cõmunibus indiuidua quodam modo inſint. Si uerò eſt indiuiduũ, non cõtinuo etiã commune erit: ſiquidem cõmune poſt multa eſt. Patet enim *particulare cũ in eo cõmune diſtributum ſit, eſſentiamque eius expleat, indiuiduum eſſe: quidam etenim homo, etiam homo eſt.* Vnde *ſublato communi non continue etiam tolli indiuiduum falſum eſſe conſtat.* Cum *enim commune in eo eſſentiam ſuam habeat, quòd in omnia quæ ſub ipſo ſunt collocata, diffundatur, ac permeet: qui hanc ſuſtulerit, procul dubio etiam omnia illa ſuſtulit, quæ ſubſunt,* Atque *ita quidem* Alexandro *&* Boetho, *alijsq; peripateticis, qui huiuſcemodi argumentis innituntur, reſpondendum eſt. demonſtrandúmque inſuper exponendo ea quæ in ſupranaturalibus inquit, communia etiam in ſenſibilium conſideratione Ariſtotelem anteponere.*

Quòd cauſa prius fuerit explicanda, qua ſecundæ ſubſtantiæ dicerentur. Cap. 13.

SEL. NONNVLLI *ſunt, quibus hic ordo non rectè ſeruatus eſſe uideatur.* Conſentaneum *enim, ut inquiũt, erat, ut prius cauſa cur ſecundæ ſubſtantiæ ſecundæ eſſent, afferretur: deinde ita ſecundarum ſubſtantiarũ inter ſe comparatio fieret.* Dex. Sed *hoc anticipatum ſatis euidenter iam fuit, ubi ea quæ de ſubiecto dicutur, diuiſit, eámque eſſe proprie ac præcipue ſubſtantiã demõſtrauit, quæ neque de ſubiecto diceretur, neq; in ſubiecto eſſet. ex hoc enim neceſſario cõſequitur, ut illæ ſecundæ ſubſtantiæ ſint, quæ & in ſubiecto nõ eſſent, & de ſubiecto dicerentur:*

Quòd cum primam ſubſtantiam magis & minus eſſe non demõſtrarit, ſpecies magis & minus eſſe dicat. Cap. 14.

SEL. *Plotinus de ordine inſuper dubitat, prius demonſtrandum fuiſſe inquiens primam ſubſtātiam magis & minus ſubſtātiam non eſſe: deinde ad magis & minus quod in ſpecie & genere exiſtit, procedendum.* Dex. *Ad hoc quoque eadem reſponſio afferenda eſt: quòd ſimili modo præoccupatum fuerit, primam ſubſtantiā nō eſſe magis & minus, ubi eā eſſe primo, & maxime proprie ſubſtantiam aſſerit. Quippe cum hæc præfinita omnia ſint: neque quòd magis aut minus ſint, infinitatem habere ullam queant. Nā magis & minus ſine ullo termino ſemper procedunt. Quod uerò maxime eſt excellentia: quod primo, principio: quod maxime ꝓprie, præcipua naturæ proprietate terminatum eſt.*

Si nulla ſubſtantia eſt magis & minus, quo modo ſpecies magis ſubſtantia quàm genus dicatur. Cap. 15

SEL. *SI uerò nulla ſubſtantia magis & minus eſt: quo pacto ſpecies magis ſubſtantia q̄ genus dicitur?* Dex. *Quia nō in eo quòd ſunt ſubſtātiæ, magis & minus admittūt, ſed in eo ꝙ à ſenſu uel magis uel minus recedunt.*

Quòd ſi cauſam ſenſibilis ſubſtantiæ ſumat, minus ſubſtantiam ſumat. Cap. 16.

SEL. *AT ſi cauſam ſenſibilis ſubſtantiæ ſumit, ſenſibilia enim fiunt: & non ſunt: cum id nō dicat: abſurde diſputationem de ijs quæ prima natura ſunt, introducit.* Nos *uerò nunc non ea quæ natura prima ſunt, quærimus, ſed ea quæ prima noſtri ratione ſunt.* Dexip. *Sed ea etiā quæ in eo quòd dicuntur, ſunt prima, ſpecies ſunt. ſpeciebúſque prius appellamus, deinde generibus: & prius ſpecies, deinde genera ſignificamus: ut meritò magis ſubſtantiæ ſpecies quàm genera dicantur.*

Quòd generalem ſubſtantiam non diffinierit. Cap. 17.

SEL.

SEL. CVM uerò ſecundas ſubſtantias genera & ſpecies primarum ſubſtantiarum eſſe dixerit: quaſi ſectionem generis in ſpecies fecit, ut commune genus ſit ſubſtantia, ſpecies uero & indiuidua ſubſtantia & ſecunda ſint. Quòd ſi ita eſt, ubinam generalem ſubſtantiam diffiniuit? DEX. Cum primam ſubſtantiam ita deſcripſerit, ut eam eſſe diceret, quæ neque de ſubiecto diceretur, neque eſſet in ſubiecto, ſecundam uerò, quæ in ſubiecto nõ eſſet, & de ſubiecto diceretur: commune illud ab utriſque ſumit, quòd in ſubiecto non ſit. Vnde ſi primæ proprium eſt, ut de ſubiecto non dicatur, communis erit, in ſubiecto non eſſe. atque ita neque ipſa erit prætermiſſa.

Quòd ſubſtantias non diuiſerit. Cap. 18.

SEL. AT ENIM ſi diuiſio proprie generis in ſpecies eſt: prima uerò ſubſtantia non eſt ſpecies, propterea quòd ipſa una & unũ numero, ſpecies autem multa numero eſt: quo pacto hæc ſubſtantiæ eſſe diuiſio poteſt? DEX. Ad hoc dicendum eſt, eam eſſe communem omnis primæ ſubſtantiæ rationem, quòd una numero ſit: quippe quod maxime ſubſtantiæ proprium ſit: commune item illud, quòd neq; ſit in ſubiecto, neq; dicatur de ſubiecto. Quidam igitur homo, aut quidam equus ſpecies quidem nõ eſt: ſed quatenus tamen prima huiuſmodi omnis ſubſtantia eſt, eſſe ſpecies poteſt.

Quòd cum inquit, manifeſtum eſt ex dictis, nõ perſpicuum ſit de quibus dictis intelligatur. Cap. 19.

SEL. CVM inquit, manifeſtum eſt ex dictis, neceſſe eſſe ut ea quæ dicũtur de ſubiecto, et iuxta nomẽ, & iuxta rationem prædicentur: nihil ſuperius dictis uidetur demonſtraſſe. Ex ijs enim quæ de ſubſtãtia dixit, nihil huiuſmodi declaratur. Primas ſiquidem ſubſtãtias eſſe in-

diuiduas: ſecūdas eſſe ipſarū ſpecies, & ſpecierū harum genera, ſuprà expoſuit. id quod ad manifeſtandū, quòd & ratio & nomen de ſubiecto prædicetur, nihil facit.

Dex. *Qui hæc reprehendunt, ſine cauſa proculdubio mouentur: cum ex illis huiuſce rei perſpicuitas petatur, quæ paulò ſuperius in hunc modum inquit, Cum alterū de altero prædicatur, ut de ſubiecto, quæcunque dicuntur de eo quòd prædicatur, eadem etiam de ſubiecto dicentur. Ex his enim manifeſte ſequitur, ut quod de ſubiecto prædicatur, & nomine, & ratione: uerificari de eodem debeat.*

Quòd utilis de differentijs conſideratio ſit. Cap. 20.

SEL. QVONIAM *de differentijs inquit, quod commune illud cum ſubſtātia habeant, quòd in ſubiecto nō ſint: unde non eſſe id ſuſtantiæ proprium cōfirmat, prius ad quænam utilis de differentijs conſideratio ſit, explicandum uidetur.* Dex. *Illud quidem quod natura idoneū ad ſeparāda ea eſt quæ ſunt ſub eodē genere, eſſe differētiam cōſtat. atq; ex huiuſmodi diſtinctione quātum ad genus ſpectat, ipſius diuiſio intelligitur. Magis propriè tamē de ea quiſpiā diceret, ſi ſpeciei differentiā eſſe cōiungendā aſſeueraret. Vnde etiā pro ſpecie ſæpenumero ſumi conſueuerūt. Vniuerſæ enim differētiæ de genere dici ſimul poſſunt. Vnaquæq; uerò per ſe ſumpta de ijs quidē quæ ſub ipſa ſunt, de quibus dicitur, de omni prædicari poteſt: de genere tamē nō poteſt: quippe cū ſingulæ generis formatrices minime ſint. Diſtat autem à ſpecie differētia, ſicut pars à toto. eſt enim qualitas quæ ſubſtātiā rei cōplet. Atq; ita fit, ut differētia neq; in ſubiecto ſit, quia ijs ad eſſentiā cōfert, quæ in ſpeciē redigit: neq; ſit ſubſtātia, propterea ꝙ nō ad eſſentiā, ſed ad talem*

lem eſſentiā confert. Cum autem tale dicimus, id nō ita intelligi debet, ſicut cū de albo dici cōſueuit. albū enim à ſubiecto ſeparari poteſt: differētia nō poteſt, niſi ſimul cum ſubiecto etiā intereat. Quod ſiquis dicat ſubſtātiale ſeu eſſentiale etiā accidens abſque corruptione nō ſeparari, ei perfecta & præcipua diſtātia eſſentialis accidentis, & differentiæ afferēda eſt: ꝙ circa eſſentiale accidēs intentio et remiſſio cōſideretur, ut in Aethiope, ſi in alia loca trāſlatus fuerit, remitti niger color poteſt: in lacte itē minor albedo, & in niue maior interdū efficitur: in differētia aūt magis et minus ſpectari nō ualeat. magis enim bipes bipede, aut pedeſtre pedeſtri, aut minus eſſe quippiam nequit.

Dubitatio de differentia ubi ſtatuenda ſit. Cap. 11.

SEL. SED *ſi neque ſubſtantia eſt differentia, neque accidens, & quod diuerſum à ſubſtantia & accidēte ſit: tertium eſt nihil: quippe cum omnia entia aut de ſubiecto dicantur, aut ſint in ſubiecto: cum uel ſubſtantiæ uel accidentia ſint: ubinam differentiam conſtituemus?*

Dexip. *Multæ huiuſce rei ſolutiones ſunt, quas paulò poſt ſubiungemus. prius enim quædam quaſi auctoramenta & propoſita ſtatuenda mihi uidentur, ex quibus & quæſtionem hanc & eius ſolutionem poſſimus dijudicare.* Iis *igitur qui rerum inueſtigationis peritiā callēt, abſtruſus quidā eſſe atq; arcanus naturæ ab uno genere in aliud genus tranſitus uidetur: cum medium quod intercedit, identidem nos lateat. cuiuſmodi in ſubſtantijs eſt, quod poteſtate exiſtit. exempli cauſa in hominibus, aut alijs animalibus, cum adhuc in ſemine conſiderantur, nondum neque ſubſtantia ineſt, cum imperfectum adhuc quoddam ſit: neque actus quæ perfectio*

ipſa rei eſt.Reſtat igitur, ut aliud quoddã in ſubſtantijs reperiatur,quod inter eũ qui actu homo eſt, et qui eſt po teſtate, mediũ interiectũ ſit.Eadem de differentia ratio eſt.nam etiã ipſa inter qualitatẽ et ſubſtãtiã media exiſtit. Vnde etiã ad id rei cõfert ut ſit,et ut talis ſit ac propterea in ſubiecto non eſt.Iccirco diffinitioni eius quod eſt in ſubiecto,illud uidetur addẽdum, ꝙ ad ſubiecti eſſentiam nihil conducat.ſpecies enim & differẽtia proculdubio cõducunt.Atq; hæc quidem ea ſunt,quæ prius eſſe ſtatuẽda iudicauimus.Nunc ad ueterũ philoſophorum ſolutiones deueniamus.Vna opinio eorũ eſt qui differentiam qualitatem eſſe ſtatuunt, ac qualitatem quidem eſſentialem,quæque rei eſſentiam compleat.Altera eorum qui differẽtiam mediam inter qualitatẽ & ſubſtantiam collocandam eſſe putent: quæ & ſubſtãtijs ad eſſentialia accidentia, & accidentibus ad ſubſtantias communem quendam nexum præbeat.Nam cum natura à contrarijs ad contraria, utputa ab animalibus ad plantas non ſtatim trãſeat,ſed paulatim uita eius prius interiecta quod planta animal,hoc eſt,ζωόφυτον dicitur: quæ utraque illa extrema inter ſe cogat, & colliget: ita quoque hic diuerſorum generum ſubſtantiæ, & accidentis medium quoddam ſtatuendum eſt: quod ex quorundam ſententia utrorumque ſit particeps:ex quorundam, ab utriſq; diuerſum ac ſeparatũ. Tertia eſt opinio aſſerentiũ differentiã nõ ſolum eiuſmodi eſſe ut eſſentiã expleat,ſed partẽ quoq; eius eſſe.ſiue quia ex eo ꝙ una cũ ſubiecto cõprehenditur, pars eſſe ſubſtãtiæ cõſideretur,quæ circa ſpeciẽ eſt:ſiue quia ſimul cũ ſubiecti conſiderationibus etiam ipſa immutetur, utpote quæ erga ipſum quodam modo ſeſe habeat,& diuerſe efficiatur.

Dubitatio

Dubitatio quòd differentiæ de ſubiecto non dicantur.
Cap. 22.

SEL. DIFFERENTIAM *autē de ſubiecto prædicari nullo modo eſſe uerū uidetur: quippe cum neq; nomē, neque ratio differentiæ dici de ſubiecto poßit. Id quod perſpicuū inde eſt:Nam cum pedeſtre duo ſignificet,unū ipſum pedibus incedendi habitum: alterum id quod habitu eo præditum eſt:hoc quod habitum habet,procul-dubio differentia non eſt,ſed res quæ à differētia ita eſt affecta. Quocirca omiſſo eo quod non eſt differentia,id eſt pedeſtre,ipſam differentiam ſumamus, quæ ſi ita dicere liceat,pedeſtritas eſt. Nunquid igitur fieri ullo modo poteſt,ut uel nomē,uel ratio differētiæ de ſubiecto prædicetur:ut ſubiectum uel pedeſtritatē,uel habitū eū eſſe dicamus,ex quo pedeſtres reddātur,qui participes eius fuerint? Non ſane. Non recte igitur dictū eſt,& nomen & rationem differentiæ dici de ſubiecto. Neque igitur uniuoce dicetur. unde neq; de ſubiecto: ſiquidē ea quæ dicuntur de ſubiecto, uniuoce de omnibus quæ ſub ipſis ſunt,prædicantur.* DEX. *Ad hoc ita occurrere poſſemus. Neque enim,quod illi uolunt, concedendum omnino eſt,ut pedeſtritas ipſa differentia ſit, quòd uerò ipſius eſt particeps,non ſit. Cogitatione enim & mēte pedeſtritatem ſeparantes, quod cum ſubiecto comprehenditur,eſſe differentiam negant. Sed aliud eſt cogitatione à re aliquid ſeparare, & aliud tanquam cum ſubiecto coniunctum quippiam ſumere. Quocirca quoniā etiam Ariſtoteles de diffinitiua ratione hic loquens,cum differentias uniuoce prædicari inquit,de differētijs una cum materia ſumptis intellexit: nos quoque ad eundem modum accipere idem debemus. Pedeſtre enim pedeſtritatē*

etiam habet, ac pedeſtritas cum cogitatione tãtum exiſtat, pedeſtre in ſe non continet. Ratio igitur *diffinitiua, & ſubiectæ ſpeciei diſtinguendæ inter ſe nõ ſunt.* Nam *ſi diffinitiua ratio, quid ſit eſſe rei, explicat, eſſentia autem rei nihil aliud q̃ ſpecies eſt: nõ alia erit ratio quãtũ ad ſubiectũ, neq; alia quantũ ad diffinitionem ſpectat. Abſurdum enim eſſet, ſi in eſſentia rei eſſet aliquid, nomen uerò & ratio de ſubiecto dici uere non poſſet.* Atque *ita quidã nos reſpõdendum ducimus.* Altera *tamen neque ea aſpernanda ſolutio eſt.* Quia *enim differentia eſt, quæ maximè facit ſpeciem, rationem eius de ſubiecto uerificari ex eo dixit, quòd ſubiecti ratio à differentia expletur.* De *ſubiecto igitur dicitur, etiam ut ipſi uolũt, quia rationis ſubiecti expletiua ipſa eſt.* Nã *ſi pedeſtritatem dixero, motionem in terra cruribus factam intelligo. at motio in terra cruribus facta, & pedeſtre, & id quod ita mouetur, etiã declarat.* Miror autẽ Stoicos, *q̃ habitus à ſubiectis ſeiũgant, ac ſeparent.* Cum *enim incorporea illi per ſe non admittant, quando cõtendẽdum ipſis eſt, in huiuſcemodi prehenſiones cõfugiunt.* Si *enim qualitates abſque ijs quæ qualia ſint, non exiſtunt: neq; habitus ſine ijs quæ habitu ſunt prædita, neq; differẽtiæ abſque ſubiecto conſiderabuntur: ſed ſua diffinitiua ratione ſubiecta perficient, ac complebunt.*

Quo modo cum dixerit, omni ſubſtantiæ uidetur ineſſe hoc quiddam dici, deinceps ſubiungat, non tamen uerum hoc eſt. Cap. 23.

SEL. SED *quo pacto ita ſtatim ſentẽtiam mutauit? Cum enim dixerit, omni ſubſtantiæ ineſſe illud uideri, ut hoc quiddam dicatur, ſubiungit deinceps, non tamen uerum hoc eſt.* Dex. *Propterea quòd primũ illud nõ ex opinione*

nione ſua expoſitum eſt, ſed quorundam, qui & genera & ſpecies ſubſiſtere aſſerunt: ſecundum uero eſt, quod ipſi placet. Iccirco *cum prius ea poſuerit, quæ ab alijs di cuntur: poſtea quod ipſe approbat, ſubiungit.* Sel. *Sed quo modo ſit, ut quendam hominem, & hominem, & animal, & rationale, & mortale eſſe dicamus, ſi hoc quiddam omnia hæc non ſignificant?* Dex. *Quia uidelicet ſpecies diſtributas, & in indiuiduis cõtentas hoc quiddam eſſe dicimus.* Hic *autẽ de ijs ſermo eſt, quæ per ſe conſiderãtur.* Sel. *At ſubſtãtia ipſa indiuidua quo pacto hoc quiddam eſſe dicenda eſt? nunquid quantum ad formam attinet: an quantum ad materiam, an ad id quod ex utriſque compoſitum eſt?* Dex. *Quan tum ad omnia quidem ſpectat: an quantum ad materiam attinet in eo, quòd ſubiacet, & in admittendæ formæ actum procedit: quãtum ad formam, in eo quòd definita eſt: quãtum ad utrunque, in eo quòd unũ jam numero eſt.* Nam *ſi quis indefinitã eſſe materiam dicat, ac propterea ipſum hoc quiddam eſſe nullo modo poſſe: illud ſubijciendum eſt, nos non de materia abſolute hic loqui, quæ nullam ad aliud rationem habeat, ſed de ea quæ ad formam reſpicit,*

Si nihil contrarium ſubſtantiæ eſt, quo pacto rationale animal irrationali contrarium ſit. Cap. 24.

SEL. QVO *pacto rationale animal irrationali contrarium non eſt?* Dex. *Quia differentia quæ in aliquo eſt, alteri quæ ineſt, contraria quidem eſt: totum uero to ti eſſe contrarium nullo modo poteſt. Quod enim cõtraria ſuſcipit, ipſum eſſe contrarium propterea nequit, quia ſi ab uno ex contrarijs occuparetur, idoneum eſſe ad ſuſceptionem alterius contrarij non poſſet. ut puta*

anima, aut corpus, aut indiuidua ſubſtantia, aut ſecunda: ſi admiſerint contraria, ipſa per ſe contraria nõ ſunt. Adde quòd neque ſi diuidatur quippiam in cõtraria, ut animal, propterea contrarium erit, ſed ipſum eiuſmodi eſt, ut cõtrariorum diuiſionem complectatur. Quapropter nihil ex his contrarium eſt. Id autem ex diffinitione etiam contrariorum perſpicere unuſquiſque poteſt. contraria enim ea eſſe diffinimus, quæ plurimum à ſe mutuo ſeparata ſunt. Ad hæc de quibus nũc loquimur, circa eandem ſubſtantiam, quæ animal eſt, exiſtit.

Si nihil ſubſtantiæ cõtrarium eſt, quo modo ignem aquæ, & & alia elementa contraria appellet Ariſtoteles.
Cap. 25.

SEL. AT *quo pacto ignem aquæ, & aerem terræ contrarium eſſe inquit Ariſtoteles?* Dex. *Quãtum uidelicet ad ſpecierum effectrices differentias ſpectat, quæ ſubſtantiæ non ſunt. Calidum enim & frigidum, humidum & ſiccum contraria inter ſe ſunt. totæ uerò ſubſtãtiæ totis ſuſtantijs contrarietatem nullam habent: quippe quæ in eadem etiam materia ſubſiſtant.*

Quòd homo equo, uel aliquis homo alicui equo eſſe contrarius poſſit. Cap. 26.

SEL. SI *uerò hominem equo, aut quendam hominẽ cuidam equo contrarium eſſe quiſpiam diceret, quo pacto reſpondendum ei eſſet?* Dex. *Nihilo magis uidelicet aliquem equum, aut aliquem bouem, quàm quippiã aliud ex primis ſubſtantijs alicui homini eſſe contrarium, quòd ſi fieri non poteſt, ut indefinitorum ad definita cõtrarietas ſit: neceſſario enim unum uni eſſe contrarium, præfinitũ eſſe debet: non recte ita ſumendæ contrarietates ſunt.*

Quo pacto formam priuationi, & materiam formæ eſſe contrariam in diſputationibus naturalibus dicat, ſi nihil contrarium ſubſtantiæ eſt. Cap. 27.

SEL. AT *uero ſi formam priuationi in naturalibus diſputationibus eſſe contrariam inquit, quomodo uerum eſt quod nunc aſſerit, nihil ſubſtantiæ eſſe contrariũ?* Dex. *Quia contraria interdum communius ſolet appellare ea quoque quæ per priuationem opponuntur.* Vnde *quando in naturalibus habitum & priuationem cõtraria eſſe dicit, turbari propterea nihil debemus, quòd cum in prædicamentis ſubſtantiam ſubſtantiæ non eſſe contrariam aſſeruerit, illic eius inter ſe contrarietatem admittere uideatur. nomine enim cõtrarietatis pro alijs etiam oppoſitionibus utitur. Atque hæc quidem ſolutio contemnenda non eſt. ſed illa tamẽ ut mihi quidem uidetur, melior eſt, &* Ariſtotelicæ *doctrinæ accommodatior: ſi dicamus, formam priuationi, non ut ſubſtantiam ſubſtantiæ, ſed ut ens non enti, & principiũ ultimo, & bonum malo opponi: ita ut ex maxima diſtantia, uel ſubtractione perfecta ineſſe contrarietas poßit.* Nam *ſi hoc modo diſtinxerimus, nulla in ſubſtantia contrarietas conſpicietur: ſed alia tamen in principijs contrarietatis diffinitio apparebit, quippe quæ ſub eodem genere minime ſit.* Nam *neque utraque contraria in eſſentia continet: neque genera utraque exhibet. ſed alterũ in eo quod eſt, alterum in eo quod non eſt, conſiſtit.*

Quòd nihil ſubſtantiæ eſſe contrarium, in particularibus demonſtratum ſit, non in uniuerſalibus. Cap. 28.

SEL. NIHIL *quidem ſubſtantiæ eſſe cõtrarium, ex inductione in particularibus fuit demonſtratum: ſubſtantiæ autem in uniuerſum non reperiri contrariũ demon-*

ſtratum non eſt. Dex. *Qui hoc in dubitationẽ uocat, is diuidendi methodum, eiusque uſum uidetur ignorare.* Nam *cũ de generalißimis ex prioribus & cauſis demõſtrationes facere non poßimus, neceſſe eſt, ut in his diuiſionibus integris omnia quæ ſub ipſis ſunt, diſtinguamus, atq; ita ipſorum communitatem exploremus.* Quẽ*admodum, exempli cauſa, cum animal diuidimus in rationale & irrationale: in pedatũ & depes: in bipes, & quadrupes: & quæcunq; alia demum ſunt, quæ cadere in eius diuiſionem poſſunt:* Tũ *nihil ex his extra animalis naturam egredi deprehendentes generis communitatem non ex inductione, ſed ex perfecta diuiſione colligimus.* Sicut *igitur in alijs fit, ut diuiſio communitatẽ in ijs quæ ſub ipſis ſecantur, conſeruet: ita in ſubſtantijs quoq; nunc demonſtratur.* Si *enim ſubſtantiæ omnes in primas & ſecundas ita fuerunt diuiſæ, ut nihil ex ipſis fuerit prætermiſſum: & neutræ habere contrarietatem cõſpiciuntur: quippe cum diuiſio perfecta cum ſit, omnia quæ ſunt ſub ſubſtantia, fuerit complexa: efficitur, ut neque alicui, neque omni abſolute ſubſtantiæ contrarium quippiam ſit.* Veruntamen *dubitationi huic illo etiam modo occurri poteſt: ut quando aliquid ſumptum fuerit, quod eſſentiam expleat: id ſi in ſingulis uerum ſit, continuo etiam in omnibus eſſe uerum aſſeramus. ut rationale tam de unoquoque, quàm de omni homine dici uere poteſt.* Sic *ſi ſubſtantiæ illud eſſentiali modo ineſt, ut contrarietatem nullam habeat: id non de aliqua, ſed de omni etiã ſubſtantia uerum eſſe reperietur.*

Quo pacto cum dixerit prius ſpeciem magis ſubſtantiam eſſe, quàm genus, hic non admittere magis & minus ſubſtantiam dicat. Cap. 29.

SEL.

SEL. ILLVD *præterea dubitatione quoque dignũ incidit: quo pacto cum ſuperius ſecundas ſubſtantias alteram altera magis & minus ſubſtantias eſſe dixerit, nũc idem negare uideatur.* DEX. *Quia quod illic, & hic dicit, non uno modo eſſe intelligendum cenſet. Hic enim ex ſe, illic ex accidenti magis & minus conſiderat. Non enim ſpecies magis quàm genus ſubſtantia eſt, quatenus eſt ſubſtantia: ſed quatenus ad indiuiduam ſubſtãtiam uicinius accedit. & genus item in eo eſſe minus dicitur, quòd ab eadem abeſt longius. id quod proculdubio accidens eſt. Hic uero in eo quod unumquodque eſt, magis & minus dici eam negat. Hæc igitur ſuperius dictis minime aduerſantur.*

Quòd qui magis eſt rationalis, magis homo ſit. Cap. 30.

SEL. ILLVD *quoq; inquirendũ uidetur, quo pacto qui magis rationalis eſt, magis homo quoque eſſe cenſeri non debeat?* DEX. *Quia non ex eo homo eſſentiam ſuam habet, quòd ſit magis rationalis. ſed ex ſpecie, quæ ſemper eadem manet. Operatio autem quæ ex magis rationali proficiſcitur, rationaliorem hominem reddit non in eo quod ad humanitatem ſpectat. Nam quantum attinet ad humanitatem, & ad id quòd poteſt eſſe rationalis, ſimili modo eſſentia omnibus eſt. Erunt igitur ſimili modo omnes homines: ſed operatio tamen rationalis magis & minus admittet. Atq; hæc ſolutio quidẽ ſatis placet. ſed ſi ex Ariſtotelis ſententia profundius ipſam uelimus elicere, quæſtionem hanc ſubtilius. in hũc modum poterimus explicare. Natura enim comparatum eſt, ut cum unaquaque ſpecie & forma qualitas etiam quædã exiſtat: quæ diuerſa à ſpecie cum ſit, ſemper tamẽ ipſi annexa inhæret. Ac ſpecies quidem & forma pars compoſitæ*

& indiuiduæ ſubſtantiæ eſt, eamq́; explet: atque iccirco magis et minus admittere nullo modo poteſt. At qualitates quæ formis hıs eſſentialibus inhærent, quæ ſunt alicubi rationalitas, alicubi calidıtas, alicubi ſiccitas, nihil obſtat, quominus admittant, ut uel magis uel minus dicantur. Atq; ita fit, ut exceſſus hic qui uidetur eſſe ſpeciei, qualitatis ſit. Nam *cum etiam uirtute præditus uir magis homo dicitur, non quatenus eſt homo, dici cõſueuit, ſed quatenus ea animi affectio in ipſo augetur: quæ proculdubio non ſubſtantia, ſed qualitas eſt. Quapropter ſubſtantiam alteram altera magis uel minus ſubſtantiam non eſſe, perſpicuum eſt.*

Quo modo materia magis & minus dicatur. Cap. 31.

SEL. SED *quo modo ſit, ut materia magis & minus dicatur: ut contraria in ipſa conſiderentur, paruum & magnum, exceſſus & defectus: & quicquid polliceatur, falſum ſit: ſi magnum, id paruum ſit, ſi magis, id minus eſſe conſpiciatur?* Dex. *Omnia hæc in materiam cadere ex ratione quam ad formam habet, cenſendũ eſt. Omnes enim huiuſmodi uiciſsitudines ex eo acquirit materia, quòd ad ſpeciem & formam reſpicit: ad quam diuerſo modo ſeſe habet.* Nam *ſi magis in materiam inualeſcat forma, expreſsior, ſi minus, obſcurior & exilior etiam ipſa apparet. Ipſa uero materia, ſi per ſe conſideretur, nullo modo differt: cum omnia poteſtate ſit: & parem ad omnia entia ſuſceptionem præ ſe ferat.*

Quid in cauſa ſit, quòd ſubſtantia magis & minus non admittat, qualitates uero admttitant. Cap. 32.

SEL. AT *uero hoc ipſum quoque dubitationem affert, cur cum ſubſtantiæ magis & minus non admittant, qualitates admittant?* Dex. *Hoc ſolui eadem ratione poteſt,*

teſt: ſi ſubſtātias eo quòd in ſe ipſis ſunt, ſemper in eodem termino perſiſtere: qualitates autē eo quòd in alijs eſſentiam ſuam habent, cum illis ſimul alterari ac commutari aſſeramus. Merito igitur fit, ut ſubſtantiæ neque ex ſeſe neque ex alijs incrementū aut decrementum ullū queāt admittere: qualitates uero ex ſubiectis in quibus inſunt, magis & minus intendantur.

Cur adiunxerit, uidetur, dum proprium ſubſtantiæ aßignat.
Cap. 33.

SEL. MVLTI *ſunt qui ipſum accuſent, quòd non aſſerendo, ſed quaſi ambigendo propriū ſubſtantiæ aßignarit: cum inquit, maxime autem eſſe eius proprium uidetur, quòd idem & unum numero cum ſit, contrariorū ſit capax.* Dex. *Sed dicendum ad hoc eſt: cum proprium multis modis dicatur, & præcipuū illud ſit, quod ſoli & omni ineſt, nunc uerbum, uidetur, Ariſtotelem adiunxiſſe, ut hoc & uniuerſalis & primæ ſubſtantiæ nō poſſe eſſe proprium oſtendat: quod tamen eiuſmodi ſit, ut in nullo alio prædicamento reperiri queat. Ita enim ignis quoque tenuißimarū partium eſſe dicitur, non ꝙ omnis ignis eodem modo ſit tenuißimus, ſed quia in igne tenuißimum reperitur. Hic quoque propterea quòd ſi quid eſt indiuiduum contrariorum capax, id continuo in ſubſtantia eſt: iccirco hoc uidetur etiam ſubſtantiæ abſolute proprium eſſe, quòd ſuſceptrix cōtrariorum ſit. Id quod ex reciprocatiōe ipſa cognoſci apertius poteſt. Si quid enim eſt ſubſtantia, opus eſt ut in ipſa indiuiduum reperiatur, quod unum & idem cum ſit, admittere contraria uiciſsim poſſit. Si quid contra eſt, quod unum & idem cum ſit, cōtrariorum eſt capax, id ſubſtantia continuo eſt. Ita igitur erit proprium, ut in nullo alio prædicamento, niſi in ſola*

ſubſtantia, atque ea indiuidua tantum dicatur.

Cur adiunxerit unum numero, dum proprium ſubſtantiæ exponit. Cap. 34.

SEL. NEQVE *uero in eo dubitandum eſt, quòd cum unum numero adiūxerit, ſolorum indiuiduorū hoc proprium aſsignarit. neq; enim generi, aut ſpeciei ineſſe hoc proprium poteſt.* Dex. *Sed huiuſce dubitationis non difficilis explicatio eſt. Vnus enim cognitionis modus eſt, qui ex parte totum ſignificat. Vnde hic quoque ſi indiuidui propriū hoc eſt, nihil repugnat, quin generis etiam eſſe idem poſsit. quia enim ob indiuiduam ſubſtantiam, & eo quòd in ipſa ſunt ſecūdæ ſubſtantiæ, contraria dicuntur admittere, proprium ipſarum ita diffiniuit: ut oſtenderet ſe non abſolute hominis qui cogitatione cōcipitur, neque cōmunis & per ſe intellecti animalis proprium nunc aſsignare, ſed eius quod diſtributum eſt, & exiſtit, & in indiuiduo ineſt. Homo enim qui in particularibus conſideratur, & animal quod diſtributū in ipſis eſt, proprium hoc ſine dubio admittit.*

Cum uolumus confirmare omni ſubſtantiæ ineſſe, quòd contrariorum per uices ſuſceptrix ſi, non aduertimus deterius aliud nos probare, quòd non ſoli ipſi hoc inſit. Cap. 35.

SEL. AT *ſi ex confirmationibus his ſumpta occaſione quiſpiam nobis aliud deterius obijciat, ac non eſſe ſolius ſubſtantiæ proprium hoc dicat, eo quòd habitus quoque & diſpoſitiones capaces contrariorum ſint: quid reſpondere huic poterimus? Habitus enim & diſpoſitio & actio bona & mala: motio item tarda & uelox dicitur. Non ſolis igitur ſubſtantijs, ſed multis etiam alijs ineſt, ut admittere in ſe contraria ualeant.* Dex. *Ex ijs quæ iā dicta ſunt, ita obijcientibus occurrendum eſt. Non enim*

ſpecies

ſpecies & genera ſubſtantiarum ipſa per ſeſe, quatenus ſunt genera & ſpecies indiuiduorum, conſiderantes cõtraria ſuſcipere uiciſsim dicimus: ſed quatenus in indiuiduis conſiderantur, & in ipſis inſunt. Alio igitur modo in ſubſtantijs ſpectatur, quòd per uices contrariorum ſint ſuſceptrices, & alio in motione, & actione, & diſpoſitione & huiuſmodi cæteris. Subſtãtia enim una & eadem cum permaneat, utputa Socrates, per uices cõtraria admittit: quare ſpecies quoque, id eſt homo, & genus, hoc eſt animal, quæ in ipſo conſiderantur, uiciſsim contraria etiam ipſa ſuſcipient: propterea quòd Socrates & homo & animal eſt. At in alijs non ita euenit. Nam hæc actio, exempli cauſa Ariſtidis honeſta eſt: illa puta Eurybatæ praua. Simili modo quoq; habitus ex quo actio profecta eſt, alter bonus, alter prauus. Aliæ igitur atq; aliæ effectæ actiones, & item habitus honeſtatem & prauitatem ſuſcipiunt, dum ſimul cũ uno ex contrarijs mutationẽ in ſe admittũt. Quemadmodũ enim uerbi cauſa, ſi quatuor id amiſerint, ut quatuor ſint, eſſe paria non amplius poterunt: ita actio quoque honeſta, puta Ariſtidis, ſi honeſtate & iuſtitia priuetur, neque actio amplius eſſe Ariſtidis dicetur. Eurybatæ item actio ſi nõ amplius illud in ſe habeat, ut ſit praua, neque Eurybatæ actio amplius dicetur. Nã ſi hõneſta Ariſtidis actio, praua etiam fieri poſſet: amiſſa honeſtate permanere eadem actio Ariſtidis poſſet. Quoniã igitur actio ſi detrahatur ꝙ ſit honeſta, non amplius ne per ſe quidem actio nominatur: bonam actionem proculdubio ſoli bono, & prauam item ſoli malo coniunctam habere eſſentiam ſuam conſtat. Subſtantiæ uero cum in ipſis contraria uiciſsim immutentur, ipſæ eædem permanent.

Quòd pater contrarium admittat, cum non ſit ſubſtantia.
Cap. 36.

SELEV. SED *quo modo pater interdum ſanus eſt, interdum ægrotat?* Dex. *Quia uidelicet homo eſt. Nam quatenus eſt pater, eiuſmodi prædicatio ex accidenti eſt. proprium uero ſubſtantiæ non ex accidenti, ſed ex ſeſe ineſt. neque ob aliud, quàm ex eo quòd in ipſa mutatio contrarij exiſtat.*

Aeternis ſubſtantijs proprium hoc non conuenire.
Cap. 37.

SEL. AT *ſol cuiuſnam contrarij erit capax, cum in una ſpecie ſemper eodē modo perſtet? nihil enim naturæ eius contrarium eſt. Quinetiam cœlum ipſum ſtare qui poterit? ſtatio enim motioni eſt contraria. Adde quòd ignis quoq; qui ex ijs eſt, quæ corruptioni ſunt obnoxia, caliditatis capax cum ſit, frigiditatem nullo pacto admittit: & nix cū frigiditatis ſit particeps, caloris expers omnino eſt.* Dex. *Ad hæc primum illud reſpondendū eſt: proprium hic omnis eius ſubſtantiæ aſsignari, quæ mutationibus ſit obnoxia: non quæ in eſſentia ſua formarū immutabilitatem obtineat. Deinde illud animaduertēdum, ſubſtantiam hic ſuſceptricem eſſe contrariorum, nō in contrarijs habere eſſentiam ſuam dici. Ignis uero caliditatem non admittit, ſed eam in ſua natura inſitam habet. nihil autem eſt quod ſeipſum ſuſcipiat: ſed externum aliquid eſt, quod admittitur. ut aqua caliditatē, quæ ipſi eſt aduentitia qualitas, admittere dicitur, humiditatem uero minime, proptereáq; inſita ipſi eſt. Sic terra humorem utpote externam qualitatem cum ſuſcipiat, ſiccitatem quæ in ſubſtantia ſua ineſt, minime admittit. Cœleſtia item corpora cum in circulari motione eſſentiam habeant,*

beant, ſuſceptricia eſſe contrarietatis alicuius non poſſunt. Accedit, quòd ne qualitates quidē huiuſmodi proprietates ſunt, ſed eſſentiales differentiæ, quæ ſubſtantiam uniuſcuiuſque explent. Vnde permanere nullo modo poſſet quippiam, ſi ijs exturbaretur, quæ in ſubſtantia ipſi inſunt. Ea igitur contrariorum ſuſceptricia dicēda ſunt, quibus non natura, & inſeparabili modo inſitum alterum eſt.

Si quemadmodū genera & ſpecies ipſa per ſe ipſa contrariū non admittūt, ita neque habitus & diſpoſitiones, ſed ſenſibilia quæ ſub ipſis ſunt: non erit hoc proprium ſubſtātiæ, ut contrariorum uiciſſim ſit ſuſceptrix, quippe cū quod in generali habitu & diſpoſitione ſpectatur, idem in generalibus quoque ſubſtātijs cōſideretur: atque ita commune etiam alijs erit, quòd contrariorum uiciſſim ſint ſuſceptricia. Cap. 38

SEL. SED *ad aliud prædicamentum rurſus redeamus. Quemadmodum genera & ſpecies quantum ad propriā ſubſiſtentiā attinet, ad ſuſcipienda contraria ſeipſis contenta non ſunt, ſed ſubiectis indiuiduis ſubſtantijs indigent: ſic neq; habitus, & diſpoſitiones, & motiones ex ſeipſis, ſed ex ſubiectis ſenſibilibus contrarietatem admittunt.* Dex. *At ſubſtantiæ propterea ineſt, ut contraria ſuſcipiat, quia ubiq; omnibus ſubijcitur: ita ut & circum ipſam & in ipſa omnia exiſtant. atq; iccirco cōtraria quoq; circum ipſam ſint, neceſſe eſt. Vt autem contrariorum capax ſit, nulli ex alijs ineſt. Accidentia enim ne ſibi quidem ad ſubſiſtendū ſunt ſatis: ſed alio fundamento ipſis eſt opus, cui eſſentia ipſorum innitatur. Ac nulli prorſus præterea ſubiacent. Quæ uero non ſubiacent, quo pacto admittere contraria poterunt? Nā ſubiectum, hoc eſt corpus album & nigrum efficitur permanens corpus, at color non ita. Quin neq; cum ex albo ni-*

grum ſit, album eſt quod nigredinem admittat: ſed neq; amplius eſt, tantúmque abeſt, ut contrariam formam in ſe ſuſcipiat, ut altero ſuperueniente alterum excedat, atque exturbetur. At animal & homo propterea ꝙ permanent, quatenus ſubſtantiæ in quodam homine ſunt, contraria admittunt. Color uero non admittit, quia non permanet. ſimul enim atq; album abit, color etiam cum ipſo recedit, neque amplius eſt. ſimul item ac introducitur nigredo, color cũ ipſa ſuperuenit. Vel ſi hoc interdum ita non fit, nunquam tamen permanens color accedentia & recedentia admittit.

Plotini dubitatio, quòd eſſe contrariorum ſuſceptricem per uices, tanquam accidens ſubſtantiæ inſit. Cap. 39.

SEL. RVRSVS *Plotinus accidens eſſe ſubſtantiæ inquit, quòd per uices contrariorũ ſit ſuſceptrix. Vnde neque quid ſit ſubſtãtia, neque quid ſemper ipſi proprie inſit, explicaſſe Ariſtotelem aſſerit: ſed illud tantum, quod ex accidenti ipſam conſequitur.* Dexip. *Ad hominem qui hanc dubitationem affert, dicẽdum eſt, eum cum de ſubſtantia hic intelligatur indiuidua & ſenſibili, cuius proprium eiuſmodi eſſe debet, quòd eandem ſubſtantiæ formam omnibus præbeat: non aduertere, cum ea cõgeſta ac concinnata ſit, propria etiam eiuſmodi habere oportere, cuiuſmodi ipſa fuerit. Nam ipſe etiam Ariſtoteles nunc cum congeſtionem hanc materialis, & compoſitæ, & in generatione conſtitutæ ſubſtantiæ uelit ſignificare, ex mutatione in contraria eam aßignauit. Compoſitæ enim ſubſtantiæ & in multitudine cõſideratæ ita proprium contemplatur, ut naturæ ipſius, & eiuſmodi ſubſtantiæ ſimul omnino inſit. Vnde ſi quandoque id haberet ſubſtantia, ut contrariorum per uices eſſet capax,*

quãdoque nõ haberet: accidens hoc proculdubio dicendum eſſet. Quoniã uero poteſtate hoc ipſi ineſt, ut ad cõtraria ſubijciatur: eiuſmodíque eſt compoſita ſubſtãtia, ut omnium formarum ſit capax, & ex omnibus quæ in materiã ueniunt concinnata ſit: merito fit, ut ad cõpoſitionẽ ipſius ſuſceptio contrariorum etiam accedat.

Plotini dubitatio, quòd, ſi quãtum ad cõpoſitionẽ atinet, ſubſtantiã cõſideremus, materia magis ſubſtãtia eſſe inuenietur. Cap. 40.

SEL. SIMILI *modo quoque Plotinus dubitat, ſi ſenſibilis ſubſtãtia neque ſine magnitudine, neque ſine qualitate eſt, quo pacto accidentia ab ipſa ſeparemus? exempli cauſa, cum ignis ſubſtantia dicatur, ſi ſiccum & calidum ab eo uelimus ſegregare, totum in ſubſtantia non amplius reſtabit, ſed pars ipſius quædam, quæ materia eſt. Vnde effici aiebat, ut ſola materia ſubſtãtia eſſe inueniretur.* Dexip. *Primũ dici ad hoc poteſt, eã commixtionem & continuationem huiuſce ſubſtantiæ non aduertere: ſed diſtinguẽdo ea quæ ipſi inſunt, per ſe cõſiderare, cum per ſe ipſa ſubſiſtere ſeparatim nullo modo queãt: ſed omnia in ſe & ſecũ mutua cõnexione quomodocunq; exiſtãt. Deinde ſiccitatẽ & caliditatẽ, quæ formæ expletiuæ differẽtiæ ſunt, quaſi ſeparabiles qualitates ſumit: neq; ſubſtãtiæ quæ ad formã ſpectat, naturam conſiderat: neque primã compoſitæ ſubſtantiæ eſſentiam ex materia & forma exiſtere animaduertit, ſicut in naturalibus diſputationibus demõſtratur: ex ijs uero quæ inſunt ipſi, alia ut ſubſtãtiales qualitates quæ ipſam cõplẽt, ſimúlq; cũ ipſa exiſtũt: alia ut ſeparabilia accidẽtia ineſſe. Hinc enim in eã opinionẽ uenit, ut materiã ex Ariſtotelis ſentẽtia eſſe proprie ſubſtãtiã exiſtimaret. Id autem uerum non eſt. nam in libris de naturalibus, for-*

mam eſſe maxime ſubſtātiam demonſtrauit. Adde quòd neque qualitates eſſentiales quæ cum ipſa exiſtunt, ſeparari ab ea poſſunt, ſed poteſtate ipſam conſeruant: quippe cum ipſarum concurſus totum conſtituat. Manet igitur poteſtate materia, ſiue ſubſtantiales, ſiue ſeparabiles qualitates admiſerit. Quod autem neque ſine magnitudine, neque ſine qualitate ſenſibilis ſubſtantia conſideretur, illud quidē recte dicitur, non habet tamen id adiunctum quod uerum eſt: quòd etiam ſi formas cogitatione ſeparauerimus, materia tamē ipſa poteſtate remaneat ſub formarū concurſu imaginatione concepta. Vnde efficitur, ut ſi abſque formis materia eſſe nequit, magis proprie ſubſtantia ea ſit, quæ ad formam ſpectat.

Quòd non ſubſtātiæ tantummodo, ſed orationis quoque & opinionis proprium hoc ſit. Cap. 41.

SEL. NVNQVID *uero oratio & opinio quia ab externis nō afficiuntur, neque affici omnino dicenda ſunt? afficitur quidem oratio, & in ſe ueri & falſi mutationē admittit, quæ quidem orationis, & item opinionis cōtrarietas eſt. Alioqui enim neque animam contrariorum eſſe capacem dicendum erit, quia album & nigrū non ſuſcipit. ut hæc enim queat admittere natura comparatum non eſt. ſed ea tamen, quæ ad naturam ipſius ſpectāt, ut prudētiam & imparudentiam, ut iuſtitiam & iniuſtitiam, & cætera huiuſmodi admittit. Quapropter propriā cōtrarietatē eſſe circa ipſam aſſerimus. Ita hic quoque cenſendum uidetur, orationē et opinionem cōtraria admittere, cū ueri & falſi, ſedendi & nō ſedēdi mutationē ſuſcipiat. Cōtrarietas igitur circa orationē & opinionē ex mutatione quæ ipſis conuenit, ſimili modo exiſtet.* Dex. *Ad hæc ita occurrimus, ut dicamus nō per*

ſe ora-

ſe orationem uerum & falſum admittere: ſed cum index rerum ſit, ex eo quòd eſt ad aliquid, non ex propria natura ueri & falſi capacē fieri. Ex *eo enim quòd uel cum rebus cōſentit, uel à rebus diſſentit, uera uel falſa eſſe dicitur.* Sicut *igitur in iis quæ ſunt ad aliquid, qui eſt dexter, nulla in ſe mutatione ſuſcepta ſiniſter euadit, ſi alter uidelicet fuerit tranſmutatus: ita hic quoque non quòd aliquo modo affecta, aut mutata ſit oratio uel opinio, ex uera falſa euadit: ſed ipſa immota perſiſtens ex rerum mutatione ſeſe habere alio atq; alio modo uidetur.* Sed *ſi quis etiam cōceſſerit orationis quatenus eſt oratio, & opinionis quatenus eſt opinio, huiuſmodi mutationes eſſe: in eo tamen erunt, quòd ueræ uel falſæ efficiantur, nō quòd ipſæ cum immotæ omnino permaneāt, affectæ aliquo modo fuerint.*

Plotini dubitatio, quòd quænam ſit ſubſtantia, non declaret hoc quod proprium eſſe eius dicitur. Cap. 42.

SEL. SED *age, inquit* Plotinus, *ſi uis, ſolius ſubſtantiæ eſſe hoc proprium concedamus.* Nūquid *etiam quidnam ſit ſubſtantia, manifeſtabit?* Cui *enim rei innitetur mens noſtra, ut alia ſubſtantias, alia affectiones eſſe dicamus?* Si *enim ex eo dicemus, quòd hoc quiddam ſint, & in alio non ſint: genera & ſpecies id non habebunt: quippe cum ſpecies de indiuidua ſubſtantia, genus uerò & de ſpecie & de indiuiduis dicatur.* Dexip. *Sed facilis huiuſce rei ſolutio eſt.* Primū *enim illud ignorādum nō eſt, hæc non ita de alio dici, ſicut accidētia, quæ in alio ſunt: ſed ſicut genera & ſpecies, quæ ſubiecti eſſentiam explent.* Deinde *quod ad hominem ſæpe dictum iam eſt, illud ſubiūgimus: nō oportere neque in corporibus ſubſtantiam incorpoream, neque unum per ſe ſeparatū in*

ijs requirere, quæ admittere talia nõ poſſunt. Illud præterea ſciendum eſt, fieri non poſſe, ut ſupremorum generum exquiſitæ diffinitiones reddantur, quæ eſſentiam ipſorum totam perfecte comprehendant. Omnis enim doctrina quæ de ipſis fit, à poſterioribus ſumi conſueuit, commemorationi & deſcriptioni potius ſimilis. Non eſt igitur in diſputatione amplius exigẽdum, quàm rerum ipſarũ euidẽtia admittat. Quapropter ſatis quoque eſſe hic debet, ſi proprium eiuſmodi aſsignetur, ex quo an dictiones eſſentialem in modum prædicẽtur, cognoſcere ualeamus.

DEXIPPI PHILOSOPHI PLAtonici in Ariſtotelis prædicamenta Quæſtionum Liber tertius.

DEXIPPVS.

HAC QVAESTIONES quidẽ de ſubſtantia amicorum meorum optime Seleuce, excuſſæ iam in hũc modũ à nobis ſunt. Viſne igitur, ut hucuſque conſiſtamus? an rurſus ad quantitatis naturam indagandam tranſeundum ducis? Seleu. Sed neque alteri ulli ex philoſophis, neque tibi præcipue conuenit, ut imperfectam hanc tractationem relinquas. Heſiodus quidem ſane etiam pulchra ædificia ad finem uſque perducenda, atque abſoluenda eſſe cẽſet, ne qua ipſis clamãs, ut inquit, inſiſtat garrula cornix. Nos uero ſi ad calcem operis nõ peruenerimus, ne quis nos ignauiæ merito accuſet, nõ timebimus? immo uero alumnos ſpei eſſe neget, quam dulcem eſſe, & cordi creſcẽti conſentire uult Pindarus? Sed hæc miſſa faciamus. de ordine autem prædicamentorum inter nos iam diſſeramus.

De

De ordine prædicamentorum, quòd qualitas poſt ſubſtantiam collocanda eſſe uideatur. Cap. I.

PRIMVM *igitur opus eſt, ut cauſam afferas, cur quantitas ſecundo loco poſt ſubſtantiam conſtituatur. Plotinus enim euidẽtiſſima ut ſibi uidetur, indicia ꝓfert de qualitate, quòd propius ad ſubſtantiam accedat, ratiocinando in hunc modum progrediens. Subſtantiã, inquit, maxime propriè ex Ariſtotelis ſententia formã eſſe ſtatuimus. Illud igitur quod maiorẽ cum forma cognationem habebit, prius illis eſſe cenſebitur, quæ longius diſtant. Sed primo à forma eiuſmodi qualitatem exiſtere, qualis ipſa forma fuerit, conceſſum eſt. Quapropter ſi qualitas præcipuæ ſubſtantiæ quæ eſt in forma, cõiuncta eſt, merito ſecundum poſt ſubſtantiam obtinere locum debet. Adde quòd qualitas impartibilis eſt, & indiuiſibilis: indiuiſibiliter enim corporibus aduenit, licet ex accidenti poſtea propterea diuidatur, quia quod qualitatis eſt particeps, quale eſt. Vnde iure ex hoc quoque anteponenda quantitati uidetur. quippe cum quod dimenſione caret, re dimenſibili, quod partiri non poteſt, eo quod partitionem admittit, quod indiuiſibile per ſe eſt diuiſibili, ſimplex demum compoſito, & natura antecedat, & ad incoporea principia affinius & coniunctius ſit.*

Dexip. *Immo uero ò ſtudioſiſſime Seleuce Archytas quoque Pytagoricus eodem hoc ordine uſus conſpicitur, ubi in hunc modum inquit: Ordo quidem ipſorum ita ſeſe habet: Prima ſubſtantia ſtatuitur, eo quòd ſola ipſa & alijs ſubijciatur; & per ſe intelligi poſſit: reliqua uero ſine ipſa non poßint: uel enim de ipſa dicuntur, uel in ſubiecta ipſa ſunt. Secunda eſt qualitas: propterea quòd ſine eo quod eſt quid, ut quale*

 ſit,

ſit,fieri nullo modo queat. Atque ita quidem Pytagorici & Plotinus procedunt. Nos autem,ut pro Ariſtotele reſpondeamus, talem cauſam ordinis afferimus. Primum una cum ente & intelligibili, & uno multitudo etiam, & forma,& exempla ſubſtiterunt:quæ licet in Dei intellectione unita omnia ſint,propriã tamen ſubſtantiam & circunſcriptionem in ſe,unionem in Dei ſimplicitate habent. Quod ſi una cum ente ſtatim numerus formarũ exiſtit,à primis cauſis & intelligibilibus qualitatẽ exordiri cenſendũ eſt. At ſi quis hanc quæ ab uno producta eſt,tolli multitudinem ſupponat quiſpiam: quæ extra quidem expoſita non ſit, neque à producente ſeparata,ſed in ipſo & circa ipſum eſſentiam ſuam habeat: efficietur,ut multitudine eiuſmodi ſublata ſpecies quoque ipſæ & formæ è medio tollãtur. Quantitatis igitur proprietate detracta ſtatim formæ quoque intellectio ſimul aufertur. Atque ita cõtrarium potius euenit,quàm id quod iſti uolunt. Atque hoc pacto quidem aduerſus intellectuales uiros,& de intelligibilibus diſſerẽtes,qui quemadmodum illa,ita ſenſibilia quoque eſſe ſtatuenda opinãtur,intellectualiter occurrendũ fuit. Si autem Ariſtotelis uerius cõſideranda ſententia eſt,rem ita perpendamus. Corpori,& eius dimenſioni quantitatis magis, quàm qualitatis natura cognata eſt. Vnde quia in pluribus cũ quantitate,quàm cũ qualitate ſubſtantia cõmunicationẽ habet:non immerito quantitas ſecundũ locum poſt ſubſtantiam obtinuit. Nam ꝙ diuiſibilis ſit, ꝙ compoſita,ꝙ tribus dimẽſionibus diſtet,ꝙ partibilis ſit ſubſtantia,ex quantitatis natura habet. Qualitatis aũt natura ſolũ id,ut talis ſit,præſtat. Debuit igitur prius ſtatui quod in pluribus, ꝗ quod in uno tantũ commune eſt.

Quam

Quam ob rem cum ipſe cõpoſitam & corpoream ſubſtantiam primam eſſe ſtatuerit, conſentaneum fuit, ut ipſi ſtatim quantitatem adiungeret, utpote quæ & cognatior, & propior ipſi eſſet, atque eiuſmodi, ut ex dimenſione eius ſimul exiſteret. Quinetiam in hunc modum reſpondere poſſumus, ut dicamus, quia ad eum uſum ut dicatur, compoſitum nobis notius eſt: propterea id quod dimenſibile eſt, compoſito ſimilius cum ſit, prius ſtatui debere, q̃ qualitatem quæ dimẽſione omni uacat.

Plotini dubitatio, ſi continua eſt quantitas, diſcreta non erit, & è contrario. Cap. 2.

SEL. QVONIAM uerò rurſus inſtat Plotinus utraſque ita eſſe dicẽdas quantitates negans: ſi enim inquit, cõtinua eſt quantitas, diſcreta non erit: ſi contra, diſcreta eſt, cõtinua nòn erit: opus eſt, ut tu quidnam cõmune in utriſque ſit, explices. Dex. Breuiter quidẽ ad quæſtionem hanc reſpondere ita poſſem, ſi dicerem communem hæc in ſe ipſis menſuram & terminum habere: id quod & in diſcreta & in continua conſideratur. Quia tamen ueriſimile eſt, ut qui contentioſe agere uelit, quãtitatem quæ eſt in magnitudine, in eo eſſe quantitatem aſſerat, quòd particeps numeri ſit: tuncq́ue unumquodque quantitatẽ aſſumere, cum in numerum fuerit redactum, dum bicubitale aut tricubitale eſſe præfinitur: de hoc quoq; diſſeramus, neceſſe eſt. Continuũ & diſcretũ in uniuerſi mũdi cõſtitutione propriã habere naturam utrunque conſpicitur. Nam diſcretum per appoſitionem & aceruationem, continuũ per unionem & mutuam

quãtum ad magnitudinis ſubſtantiã attinet, & unus, et ſolidus, & globoſus et ſibi ipſi mutua partiũ cohærẽtia coaptatus dicitur: quantum uerò ad multitudinis cõtra notionem & naturam ſpectat, in orbes, ſtellas, elemẽta, animalia, plantas, atq; id genus cætera diſtinctus eſt, ac diſtributus. Cõtinui uerò & uniti diuiſio in infinitũ, incremẽtum in finitũ procedit. Multitudinis autẽ è cõtrario ſicut auctio eſt infinita, ita finita diuiſio eſt. Porrò utraque hæc genera ſciẽtijs, arithmeticæ multitudo, geometriæ magnitudo ſubijciuntur. Quapropter ſiue in eo ꝙ ſubſiſtũt, ſiue in eo ꝙ inter ſe diſtinguũtur, nullo modo efficietur, ut multitudo per ſe, magnitudo ex accidenti quãtitas ſit, quaſi ex numero quantitatẽ admittat. Cõmune enim utriſque illud eſt, ut ex propria quidq; ſubſtantia menſurentur, & terminentur. Atq; hæc ad allatam dubitationem in præſentia dicta ſufficiant.

Quòd diſcreta prior continua ſit, ac propterea utrarunque idem genus eſſe non poßit. Cap. 3.

SEL. AC mihi quidẽ diſcreta eſſe prior cõtinua uidetur ſi in hunc modum progrediamur. Continuum diuiſibile eſt in ea, quæ ſemper admittere diuiſionem poſſunt. Vnde ſi diſcretum non ſit, ne ipſum quidem eſſe continuum poterit. prior igitur diſcreta quãtitas quàm cõtinua eſt. Quod ſi eſt prior, communis eſſe utriſque quantitas nequit, propterea quòd in quibus prius aliquid eſt, & poſterius, in ijs commune genus reperiri nõ ualeat. quippe cum ſpecies ſe mutuo ſimul non interimant: nulliusq́ue ſpeciei ſublatione fiat, ut genus tollatur. At in ijs alterum ab altero mutuo interimi demonſtratur, in quibus prius & poſterius eſt. Dexip. At enim ſi uere conſiderare ipſam rem uelimus, prius & poſterius ex alio

ipſis attribuemus. ex eo enim ꝙ eiuſdem generis utraq; participes ſunt, æqualem ipſis communicationem ineſſe deprehenduntur. Nam *una & eadem ratio quæ in genere conſideratur, quæ uniuſcuiuſq; ſpeciei naturã explet, à nullo impeditur, quo minus ſimul omnibusijs adſit, quæ ex æquo capacia eſſe eius queunt.* Vnde *quãuis alia priora ſint, alia poſteriora, modo natura ea prædita ſint, ut ex ſe proxime generis communicationem poßint percipere: utriſque ex æquo ſimul genus ſeſe participabit ac diſtribuet.* Ita *quoque licet affirmatio prior natura ſit, q̃ negatio, utraſque tamen in enunciando, & in eo ꝙ uerũ aut falſum dicunt, ita ſumimus, & conſideramus, ut ſub eodem genere eſſe intelligantur: cum ex alio habeant, ut priores ſint, & poſteriores: ex eo uero quòd eiuſdem generis participes ſunt, illud conſequantur, ut tanquam ſpecies inter ſe diſtinctæ opponantur.* Q*uinetiã* A*riſtoteles ipſe ſe in his eiuſdem eſſe ſentẽtiæ, dum numerum priorem quidem eſſe ordine, ſed ratione quam habet ad genus in æquali diuiſione collocandum eſſe cenſet, uel ex ipſo ordine quo in his diſponendis ſtatim eſt uſus, declarat.* Nam *& in prima diuiſione diſcretum cõtinuo antepoſuit: & in ſingulorũ enumeratione prius ea recẽſuit, quæ diſcretæ quantitatis erant, quàm ſub magnitudinẽ referebantur.* Propterea *ſiquidem antepoſitus numerus eſt, quia per eũ fieri uidetur, ut quãtum in magnitudine percipiamus.* Q*uemadmodum enim affirmatio quanuis prior negatione ſtatuatur, quia per eam negatio innoteſcit: quantum tamen ad æqualem diuiſionem ſpectat, ad commune genus non magis accedit: ita hic quoque propterea inter ſe hæc ex oppoſito diſtinxit, quia ad rationem generis conueniunt,*

atq; ad id ex æquo præparãtur. Accedit,quòd aliud eſt diuidi,& aliud diuiſum eſſe ac diſcretũ. Quare ſi quod poteſtate eſt,in eo continetur,quod eſt actu: continuum autem diuidi poteſt: non recte id quaſi iam diſcretũ ſit, ſumi debet.immò quod eſt poteſtate eo poſterius proculdubio habetur,quod actu & re ipſa eſt.

Quòd numerus aliam per ſe eſſentiam habeat,& aliam. ut quantitas. Cap. 4.

SEL. COMMVNITER *quidem de diuiſione hac,& de quãtitate in uniuerſum ſatis hæc ſint: ſeparatim autem de ſingulis ſpeciebus quæ* Plotinus *in dubitationem uocat,ea ſubiungẽda mihi eſſe duco.* Statim *enim de numero inquirit,atq; aliam eius ex ſeſe ſubſtantiã eſſe inquit,aliam ex eo quòd quantitas eſt.* Nã *quæ eius eſſentia per ſe eſt,prætermiſſa eſt ab* Ariſtotele,*ut ipſe inquit: altera explicatur, dum numerum quãtitatem eſſe dicit.* Dex. Si *ad* Plotini *inſtitutiones, &* Platonis *decreta prædicamenta perpendimus, quod dicis,eſſe rationi cõſentaneũ uidebitur.*At *ſi* Ariſtotelem *ſequi uelimus,numerũ in quantitate conſideratum nullo modo bipartito diuidemus.*Nõ *enim putat* Ariſtoteles *aliud eſſe quo ſit numerus, & aliud quo quotus ſit:ſed cõpoſitorũ & materialium, & eorũ quæ in particulari ſpeciẽ habẽt,proprium hoc eſſe inquit.* At *quæ materia carẽt ſpecies, & incompoſitæ ſunt,eas eſſe eaſdem & quantũ ad eſſentiam earum ſpectat, & quantum ad ea quæ ipſas ſuſcipiunt, in omnibus ſuis diſputationibus aſſerit.* Quod *ſi & intelligibiles numeros, & eos qui illorum ſunt participes,ſeparãs* Plotinus *proprietatem utrorunque ſeorſum aßignet, ſuppoſitiones ſuas ꝑtractat.* Nos *uerò exploratũ illud habeamus,numeros ex* Ariſtotelis *ſententia*

tia ipſis rerum ſubſtãtijs eſſe neque priores neque poſteriores, ſed ſimul cum ipſis exiſtere: ita ut à nulla ex illis rebus abſint, quæ eorum quomodocũque eſſe participes poßint, ſed omnibus etiam ſua illa indiuiſibili eſſentia ſeruata, licet ex ſuſcipientium diuerſitate poſtea immutẽtur. Atque ita fit, ut ſimul & numeri, & una cum ijs quæ numerantur quoti exiſtant.

Vtrum in numeratis ſit numerus, an ſine ipſis metiatur, Plotini dubitatio. Cap. 5.

SEL. PERSEQVITVR *eandem dubitationẽ Plotinus, & rurſus quærit, utrũ numerus hic inſit in ijs quæ numerantur, an abſque ipſis tanquã regula metiatur. Nam ſi ipſe per ſe ſubſtitit, menſura erit, & non quãtitas: ſin autẽ ineſt etiã ipſe in rebus, ab alio mẽſurabitur.* Dex. *Quod à principio diximus, idem nunc repetendum eſt. adeſſe enim numeratis rebus numerum aſſerimus, & ſimul cum ipſis exiſtere, non tamen ita in ipſis ſubſiſtere, ut accidentis loco habeatur. Nam ſicut materiales ſpecies & formæ, licet propriam ſingulæ eſſentiã habeant, ſimul cũ materia tamen ſunt: ita quoque numeri cum ex propria eſſentia ſubſiſtant, cũ rebus ipſis ſunt, quas diſtinguũt: quibúsque menſuram ſuam afferũt, utpote numerantes cum ijs coniuncti quæ numerantur. Quẽadmodum enim ſpeciem afferentia ijs quæ in ſpeciem rediguntur, coniungi ita primum conſueuerunt, ſicut in ſeipſis ſunt, deinde ex ſubiecto diſtantiam efficiunt: ſic numerãtia quoq; numerabilibus coaptata ad propriam menſuram ſingula reducũt, id quod ſunt, permanentia, nihilque immutata ab ijs quæ numerantur. Sed exemplo rem dilucidiorem faciamus, Forma ſtatuæ propriã rationem per ſe habet: nihilo minus tamẽ cum*

materia etiam conſideratur. Sic numerus cum numerabilibus rebus unitus propriã ex ſeſe ſubſiſtentiam habet. Sel. *Sed quantum, inquit, eſſe quantitas non poteſt.* Dex. *Si aliquid aliud oſtendere eſſe quantitatem præter quantum poſſet, recte hæc fortaſſe aſſeueraret. Sed cum iam à principio nihil aliud eſſe contẽdamus, quod & quantitati originem præſtet, & quanto: nequaquam quantitatem eſſe quantum negare merito quiſpiam poſſet. Id quod ex eo etiã perſpicere facile licet quòd fieri omnino nequit, ut ullum aliud prædicamentum naturæ quanti ſubijciatur: ſed ipſa principium quoddam ſeparatum eſt, quod cum nullo ex alijs generibus cõmunicationẽ habeat. Quare numerus ſiue per ſe ſumptus, ſiue in ijs quæ ipſius ſunt capacia, ſiue ſimul cũ ipſis conſideratus, quantitas ubique eſt. Atque ita Plotini de numero dubitationes diſſoluimus.*

Quòd oratio ex accidenti ſit quãtitas, per ſe uero aut in faciẽdo, aut in patiendo, aut in utriſque collocanda ſit. Cap. 6.

SEL. SED *iam ad orationem deinceps tranſeamus, & quæ de ipſa in dubium uocat, cõſideremus. Inquit enim orationem cum propriam ſuam habeat eſſentiam, quãtitate poſtea tãquam accidente eſſe præditã. Nam quatenus oratio ſignificatiua eſt, aerem habere materiã, ex cuius uidelicet uerberatione exiſtat. Siue igitur ſit aeris uerberatio oratio quæ pronunciatur, ſiue non ſimplex uerberatio, ſed impreſſio quædam & cõformatio aeris, utroque modo fieri, ut effectio ſit: atque ita aut in faciẽdo, aut in patiendo, aut in utriſque eſſe cõſtituendam orationẽ, quæ in uoce exiſtit, non in quantitatę. Quid ad hoc obijciendum putas?* Dex. *Illud profectò, ꝙ nõ abſolute percuſſionẽ aeris uocem eſſe dicimus. nam digitus*

quoque

quoque dum hac illac mouetur, aerem percutit, & nõdum tamen uocem facit. ſed percuſsio quanta, & uehemens, & tanta ut audiri poſsit, quæque inter exceſſum & defectũ ita eſt moderata, ut menſuræ auditionis adæquetur. Iccirco *Ariſtoteles cum ex magnitudine & quantitate uerberationis modum uocis præfiniat, merito ipſam eſſe quantam aſſerit.*

Quòd oratio quatenus in tempore dicitur, ratione temporis quantitas ſit: Plotini dubitatio. Cap. 7.

SEL. SED *quia in tempore, inquit* Plotinus, *dicitur oratio, quod quantitas eſt, etiam ipſa quantitas eſſe exiſtimatur. eſt tamen in tempore quantitas, & ob tempus.* DEX. *Ad hoc dicimus, in uoce eſſe magnitudinem & paruitatem ex ſua ipſius natura, aut ex arteriæ magnitudine & paruitate. Quando enim aperitur & dilatatur, multitudinem: quando anguſtatur, paucitatem emittit: Quæ igitur ex natura ſua eſt breuis, in breui tempore: quæ eſt longa, in longo conuenienter pronũciatur.* Vnde *oratio quãtitatẽ quæ in uoce eſt, priorem in ſe habet, quam illam quæ eſt in tẽpore. nam licet non pronũcietur, ea tamen quæ ſcripta eſt oratio, longam in ſe natura, & breuem ſyllabam continet.* Adde *quòd illud quoq; non ignoramus, fieri poſſe, ut & longa ſyllaba in breui tẽpore, & breuis in lõgo proferatur, quemadmodũ interdũ poetæ faciũt, qui & metrum & rhythmum immutant, quinetiã elementa ipſa & literas, cũ* ξηρὸν, *id eſt ſiccũ, et* διόνυσον. *i.* Bacchũ, η *in* ε *&* ο *in* ω *trãſmutatis* ξερὸν *&* διώνυσον *dicunt. Quod ſi in his natura longũ, & tẽpore manifeſte diſtare cõſpicitur: non ex breuitate temporis ſyllaba breuis dicitur, ſed ex eo* ꝙ *eſt breuis ſyllaba, fit, ut in breui tempore pronuncietur.*

Non ſatis eſſe ad id ut aliquid ſit quantitas, quòd mēſuretur: Plotini dubitatio. Cap. 8.

SEL. SED *quid ad aliā hominis obiectionē afferemus? cum ait, nō ſatis eſſe ad id, ut aliquid quantitas ſit, quòd menſuretur. nam lignum quoque, inquit, cubito menſuratur, & tamen non propterea ipſum eſſe quantū quiſpiā aſſerit, quia mēſuretur, ſed quia magnitudo ſit. quod enim ad ipſam quantitatem attinet, quæ accidit ligno, menſuratur à quantitate, quæ cubitali ligno accidit: lignū uerò ipſum à ligno nō menſuratur.* Ita *oratio, quatenus quidem eſt oratio, non menſuratur, ſed quatenus in tempore eſt.* Tempus *igitur erit, quòd menſuret tēpus, breuius uidelicet, illud quod lōgius eſt.* Dex. *Sed his quoque eodem modo occurrendum eſt.* Nam *ſi ex ſe inſitam habet magnitudinē uox, unde etiam interualla ipſius muſici facere conſueuerunt: ex ſe etiā quantitatem, non ex accidenti habebit.* Quippe *cum omne menſurabile aut menſurans ex natura ſua quoque quantum eſſe cenſendum ſit.* Quocirca *hæc quoque utpote quæ à tempore menſuretur, quantitas ſit neceſſe eſt.*

FINIS.